BN Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, novembar 2024. - Godina XX - Broj 233 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

9 771451 250009

Boje jeseni

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

BUNJEVAČKI
INFORMATIVNI CENTAR

Novinsko-izdavačka ustanova
„Bunjevački informativni centar"
Redakcija „Bunjevački novina"
i dičijeg lista „Tandrčak"

Telefon: 024/523-505; e-mail: bic@bunjevci.net

Pratite nas i na internetu: www.bunjevci.net

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nedeljom od 17,30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, ***Dan Velikog prela***

23. februar, ***Dan izbora prvog Nacionalnog savita***

15. avgust, ***Dan Dužijance***

25. novembar, ***Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena***

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

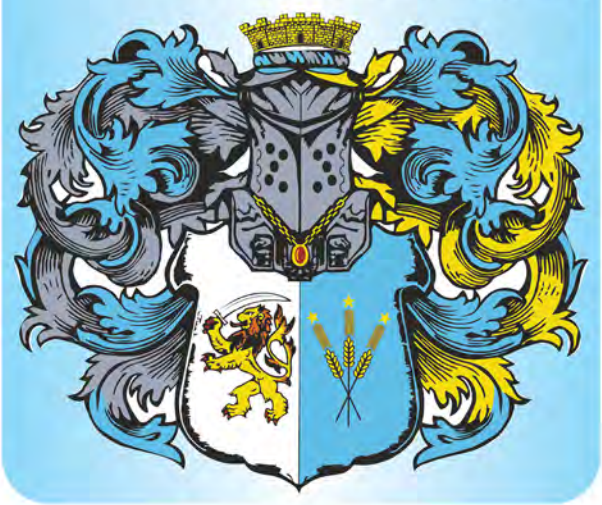

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE

POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

BN Bunjevačke Novine

Glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XX Broj 233
Novembar 2024.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subatica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

V.d. direktora NIU „BIC":
Lazarela Marjanov

Nadzorni odbor:
Veljko Vojnić, Ružica Parčetić i Siniša Tikvicki

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Miroslav Vojnić Hajduk (kultura i tradicija)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai, Tihomir Kujundžić Matković, Ružica Parčetić, Ivan Katančić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Boje jeseni

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subatica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subatica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Početak novembra je, po tradiciji, vrime sićanja, a taki je i cio misec, prožet pripovitkom o našim starima, kako onima koje znamo u porodici, tako i onima koji su ostavili dubok trag u zajednici.

Na Svi svete se sićamo naši pridaka, članova naše porodice, prijatelja, komšija, rođaka, kolega, svi oni koji više nisu s nama, a koji su u našim životima i sićanjima ostavili kaki trag. Obalazimo groblja, palimo sviće, provodimo vrime u tišini kako bi sićanja bila življa, poruke, saviti, detalji iz života, važne lekcije, lipe i one druge – sve to bar na koji minut ponovo oživili – sve to ostavlja trag kojeg nosimo.

Sićamo se i naši pridaka koji su za ideju bili spremni dat sve što su imali, često i život. U oktobru smo se sićali dana kad su ovi krajovi dočekali slobodu u Drugom svitskom ratu, dok je novembar posvećen sićanju na slobodu koja je čekana tokom Prvog svitskog rata, sukoba koji, poput Drugog, i danas ostavlja svoje tragove.

Sićamo se i Bunjevaca, naravno, i svi oni drugi, na Velikoj narodnoj skupštini 1918. godine koji su jasno i nedvosmisleno utkali sebe u temelje jedne nove države. Ostavili su tad Bunjevci svoj istorijski trag koji, iako je u međuvrimenu bio gažen, nije mogo bit zatrt.

Vrimena su se prominila, uloga Bunjevaca u novembarskim danima 1918. godine više se ne zatire, pa vam zato i u ovom broju „Bunjevački novina" donosimo informacije o dešavanjima u zajednici, aktivnostima u oblastima obrazovanja, kulture, informisanja, tradicije...

Tragova o Bunjevcima ima dosta, pronalaze se i u kadgod nedostupnim aktivnostima, i svi oni pokazivaje da su Bunjevci – Bunjevci.

Strana 4

Strana 5-6

Strana 15

Strana 18-19

Strana 21

Strana25

Sadržaj

4
Usvojen Strateški plan Savita
5-6
Pridstavili se i Bunjevci
6-7
Otkrivanje istorijske istine
8
Pridstavljanje široj zajednici
15
Sloboda koja je donela mir
18-19
Život i rad dr Martina Matića
21
Radovi s prve slikarske kolonije „Vodice"
22
Tolerancija i ljubav za svaki dan!
25
Željno čekam nove izazove

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODRŽANA 21. SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Usvojen Strateški plan Savita

U ponedeljak, 21. oktobra, održana je 21. sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine koja je u svom okviru obuvatila rad kroz četrnajst tačaka dnevnog reda.

Nakon što je usvojen zapisnik s prithodne sidnica NSBNM, izneta je informacija o pristiglom zaključku od Varoši Subatice o izmeni Zaključka o određivanju ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca" za izvođača radova po Ugovoru o dodili sridstava za kupovinu bunjevačke kuće. Kako se moglo čut, gotova je dokumentacija za rekonstrukciju, da će rekonstrukciju vodit Varoš Subatica, te slidi pridaja na korišćenje Bunjevcima.

Uslidilo je usvajanje informacije o istraživanju u Apostolskom arhivu Vatikana, da su ona rađena za potribe pisanje „Istorije Bunjevaca", a po sridstvima Pokrajinskog sekretarijata za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku dilatnost. Projekat će, kako je kazano, tribat nastavit.

Članovi NSBNM doneli su Odluku o osvajanju odluka Izvršnog odbora nakon 20. sidnice Savita. Kako je **Sandra Iršević** podnela ostavku na članstvo u Izvršnom odboru NSBNM, za novog člana Izvršnog odbora NSBNM izabran je **Miroslav Vojnić Hajduk**. Pomenuta članica Savita je podnela i ostavku na misto člana u Odboru za obavištavanje, a izabrana je nova članica tog Odbora **Lazarela Marjanov**.

Veljko Vojnić, Suzana Kujundžić Ostojić i Dejan Parčetić

Pod devetom tačkom bilo je donošenje Donošenje odluke o plaćanju zaostali potraživanja po Ugovoru sa NIU BIC iz 2023. godine, potom je doneta Odluka o rebalansu Finansijskog plana Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine za 2024. godinu, Odluke o rebalansu Finansijskog plana Fondacije „Mijo Mandić" za 2024. godinu, Odluke o rebalansu Finansijskog plana Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca" za 2024. godinu. U okviru „finansijskog" dila sidnice doneta je Odluka o angažovanju revizorske kuće „Euroaudit" ko najpovoljnije ponude za izradu revizorskog izvištaja finansijskog poslovanja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine od sridstava Ministarstva za ljudska i manjinska prava za 2024. godinu.

Poslidnja, četrnajsta tačka je također usvojena jednoglasno, nuz dva člana NSBNM koja nisu glasala, a rič je o donošenju Odluke o usvajanju „Strateškog plana rada Nacionalnog savita Bunjevačke nacionalne manjine za period od 2024. do 2029. godine".

– Strategija je rađena jedan duži vrimenski period, stigla je i pomoć od eksperata iz okvira OEBS-a. Trudili smo se da nacrt bude dobar, širok, on nije omeđen da ne možemo uradit više, al će on bit vodilja do 2029. godine – kazala je na sidnici **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, te je dodala da je završen rukopis „Pravopisa bunjevačkog jezika" koji je rađen, nuz podršku **prof. dr Žarka Bošnjakovića** puni četrnajst godina.

Kako je dodo **Veljko Vojnić**, zaminik pridsidnice Savita, radi se o Strateškom planu, koji će bit smernica, te da slidi detaljnije analiziranje Plana, te da se on, dok se ne realizuje, mož popravit, prominit...

– Moramo bit ozbiljni, pokazat našem narodu, al i našoj državi, kako znamo pravac našeg rada – naglasio je Vojnić.

Ko i uvik, čitav tok sidnice NSBNM mož se vidit na zvaničnom sajtu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

N. S.

U BEOGRADU ODRŽANO 67. IZDANJE SAJMA KNJIGA

Pridstavili se i Bunjevci

U Beogradu je, nuz tradicionalno veliku ponudi i positu, održano 67. izdanje Međunarodnog beogradskog sajma knjiga, a svoje misto na ovom značajnom događaju imali su i pridstavnici bunjevačke zajednice. Ko i prijašnji godina pridstavljena su izdanja koja su izašla u periodu izmed dva sajma, a na štandu Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice pridstavili su se Novinsko izdavačka ustanova „Bunjevački informativni centar", Bunjevačka matica i Bunjevački kulturni centar iz Subatice.

Što se informisanja na bunjevačkom jeziku tiče, informacije donose „Bunjevačke novine", ko i list za dicu „Tandrčak", a o informisanju na bunjevačkom, te temama koje se mogu nać u „Bunjevačkim novinama" divanio je **Nikola Stantić**, glavni i odgovorni urednik ovog lista.

– Lipo je bit na Sajmu, al je i važno, kako za nas, tako i za one koji će se možda upoznati sa našim radom. Ko i uvik, Sajam je prilika da štogod vidimo i naučimo, da pogledamo šta i kako rade kolege iz drugi manjinski listova, što da ne i kake dobre ideje i prakse usvojimo. Jer svi mi dilimo slične izazove, bez obzira na to kojoj se od manjinski zajednica obraćamo. Ko i uvik, trudimo se da ono što donesemo u „Bunjevačkim novinama" bude zanimljivi čitaocima iz naše zajednice, al da to bude pristupačno svima drugima sa kojima zajedno živimo. Zato su tu teme koje se tiču visti i dešavanja, al i one lipe tople ljudske priče koje voli pročitat svako. Često med njima pronađemo svoje prijatelje, komšije i rođake, pa možda tek kroz listove novine upoznamo koga malo drugčije – ističe urednik „Bunjevački novina".

Što se aktuelnosti tiče, rič je o izazovu u misečniku, al se on privazilazi na druge načine.

Sajam je dono priliku za nov susrit sa pridstavnicima NIU „Makedonski izdavački i informativni centar"

– Dešavanja iz bunjevačke zajednice objavljivamo u ritmu kako se dešavaju i ritmu kako izlaze „Bunjevačke novine". Naravno, desi se da postoji vrimenski otklon zbog termina izlaženja, uvik postoji način da se jednoj temi priđe iz drugog ugla – dodaje Stantić.

Što se Bunjevačke matice tiče, u prvom planu je bilo novo izdanje Riči Bunjevačke matice koje je u međuvrimenu prominilo koncepciju, pa i sam format. Izdanje je pridstavila urednica **Lazarela Marjanov**, ujedno i v. d. direktora Novinsko izdavačke ustanove „Bunjevački informativni centar".

– Što se NIU „Bunjevački informativni centar" tiče, pridstavili smo se sa naša dva najvažnija izdanja – „Bunjevačkim novinama" i Dičijim listom „Tandrčak". Imamo dobru saradnju s „Bunjevačkom maticom"; pa smo zajedno nastupili i na Sajmu, ko i s Bunjevačkim kulturnim centrom. „Bunjevačka matica" je promovisala časopis „Rič 'Bunjevačke matice'" koji je prominio formu, al i sadržaj. Napravili smo pomak u kvalitetu, postavili smo standard ispod kojeg

nećemo ić, neg ćemo se trudit bit još bolji. Kako imamo „Bunjevačke novine" koje su misečnik i „Bunjevački kalendar" koji pridstavlja prigled jedne cile godine, „Rič" nam otvara prostor za pridstavljanje naučni radova, opširniji priloga, rezultate istraživanja... Imamo kvalitetne ljude, bave se ozbiljnim istraživanjima, a sad imamo i prostor di će oni svoja istraživanja i objavit – divani Lazarela Marjanov, v.d. direktora NIU „Bunjevački informativni centar", te dodaje kako su dragocine prilike da se i bunjevačka zajednica pridstavi:

– Postajemo na ovaj način vidljiviji, bolje pokazat drugima šta i kako radimo. Jer, danas u medijima postoje brojni izazovi, prija svega finansijski. Što se tog tiče, imamo sriću da imamo podršku Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, informisanje i odnose s virskim zajednicama.

O Bunjevačkom kalendaru pripovido je urednik izdanja **Miroslav Vojnić Hajduk**, koji je, ko i naši prithodni sagovornici, podvuko važnost pojavljivanja na Sajmu knjiga u Beogradu.

– Ovo nije bilo prvo pridstavljanje „Kalendara", ali je jedno od riđi, jer nismo imali priliku često ga pridstavljat na Sajmu knjiga u Beogradu. Ovo je vrhunac popularizacije ovog izdanja, jel je rič o izdanju koje u kontinuitetu izlazi tridestjednu godinu, a ako se uzme u obzir činjenica da je prvi „Bunjevački kalendar" izašo 1868. godine, onda je značaj još veći. Ovo je pravo misto da pridstavimo „Kalendar", da promovišemo zbivanja u našoj zajednici, al i da pridstavimo kulturu, tradiciju i običaje Bunjevaca – divanio je Miroslav Vojnić Hajduk, te je nagovistio kako je u toku izrada „Bunjevačkog kalendara" za 2025. godine, te pofalio dobru saradnju s NIU „Bunjevački informativni centar".

Premijeru na Sajmu knjiga u Beogradu doživilo je izdanje „Muzička radionica – Uvod u svit muzike", još jedno izdanje iz BKC Subatica.

– Izdanje je naminjeno onima koji se žele bavit sviranjom, al za svoju dušu, ne profesionalno. No, prema ričima jednog od recenzenata Maćaša Murenjija ona mož poslužit i više. Knjiga se sastoji iz tri dila, prvi je posvećen uvodu u svit muzike, o osnovima muzičke pismenosti, zatim slidi dio o tamburi koja je karakteristična za Bunjevce, na osnovu materijala iz knjiga Laze Malagurskog, dok su treći dio note Pere Tumbasa Haje.

Miroslav Vojnić Hajduk ističe kako se očekiva da će u novembru bit promocija izdanja „Muzička radionica – Uvod u svit muzike", te da će „Bunjevački kalendar" izać prid Materice.

B. N.

ISTRAŽIVANJE VATIKANSKOG ARHIVA – DOKUMENTI O BUNJEVAČKOJ ISTORIJI KO DIO BUDUĆE „ISTORIJE BUNJEVACA"

Otkrivanje istorijske istine

Nuz podršku Pokrajinskog sekretarijata za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku dilatnost realizovan je projekat Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambrozije Šarčević" – „Istraživanje vatikanskog arhiva – dokumenti o bunjevačkoj istoriji".

Kako samo ime projekta kaže, a potvrđiva to i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, upravnica BEIC „Ambrozije Šarčević", te pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, istraživanje u kojem je važnu ulogu imo **prof. dr Boris Stojkovski** s Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, potvrđiva da su Bunjevci – Bunjevci.

Suzana Kujundžić Ostojić

– Prigledavanje dokumenata koji su vezani za sam početak našeg bivstvovanja na ovim prostorima bilo je, čini mi se, samo misaona imenica u momentima kad je osnivan NSBNM. Ove godine smo, priko BEIC „Ambrozije Šarčević", uspili dobit sridstva, pa smo imali i mogućnost i priliku da se kroz pet radni dana napravi uvid u određena dokumenta. To je vrlo malo vrimena u odnosu na obimnu građu koja se prilično teško nalazi. Pokaziva se već sad da je to štogod što triba nastavit i naredne godine, s dužim periodom ostanka – ističe dr Kujundžić Ostojić, pa podvlači:

– Ono prvo što smo imali priliku nać nedvosmisleno divani o tom da su Bunjevci – Bunjevci, da su ko taki došli na ove prostore, da su ko taki tražili Župu. Imali smo već jedan dokument na osnovu kojeg je napravljena knjiga „Četri vika od pomena bunjevačkog imena", a to je mnogo više. Iz tog se mož jasno izvuć analogija da je bunjevačko ime tad već postojalo.

Naša sagovornica dodaje da ima tušta materijala iz 20. vika koji načinju zanimljive teme, na primer **Lajče Budanovića** i njegove ostavštine, te nagovištava nova poglavlja.

– Ovaj dio istraživanja, poput onog o plemićkim porodicama, je vezan za „Istoriju bački Bunjevaca", i to je jedan ogroman projekat koji će dugo trajat. Kad smo počeli nismo baš mogli pritpostavit šta ćemo sve pronać i u kom smeru će sve dalje ić. Želja nam je bila jednostavna – ne da izvrćemo istorijske činjenice, tako štogod možemo danas pro-

čitat di god ćemo, ko što se, na primer, štampaje knjige Ivana Antunovića u koje se ubaciva da je napiso štogod što nije, nego samo da otkrijemo istorijsku istinu.

Dr Kujundžić ističe kako su poseban utisak ostavila izuzetno rigorozna pravila i količina materijala koji su zanimljivi.

– Zanimljivi su i dokumenti Mihajla Radnića, a ima ji tušta. Čak postoji i jedna teorija – naše uvirenje da nas je na ove prostore dovelo osamnajst franjevaca, virovatno potiče od tog da smo stigli iz osamnajst varoši, odnosno župa. Malo smo znali o svojem poriklu, a radom Savita, Bunjevačke matice i drugi naši udruženja dobar dio tog je već otkriven. Prija nego što je to sve postojalo, znali smo otkaleg smo i ko smo, očigledno da smo i onda, kad su nas drugi ubeđivali u štogod, nepogrišivo znali naše poriklo.

Da je istraživanje u Apostolskom arhivu Vatikana bilo izuzetno zanimljivo, al i kratko zbog obimnog materijala, potvrđiva i prof. dr Boris Stojkovski.

Boris Stojkovski

– Fokus je metnut na prigledanje nikoliko fondova Apostolskog arhiva u Vatikanu. Druge dvi arhivske ustanove, Arhiv kongregacije za evangelizaciju naroda (kadgodašnja Kongregacija za propagandu vire), ko i Arhiv Dikasterija za nauk vire (kadgodašnja Inkvizicija) ovom prilikom nisu bili konsultovani i to pridstavlja zadatak za dalja istraživanja. Budući da i sam Apostolski arhiv Vatikana sadrži oko 85 kilometera građe u 35.000 svezaka, ovom prilikom je konsultovano nikoliko fondova koji su od izuzetnog značaja za istoriju Bunjevaca, od koji je svakako najznačajniji Arhiv nuncijature Svete Stolice u Beču, za period od 17. do kraja 18. vika. Kako se Bunjevci prvi put spominju 1622. godine, niz značajni dokumenata je pronađeno upravo za kraj 17. vika koji svidoče o velikim migracionim talasima koji su se dešavali na Balkanu i Jugoistočnoj Evropi. U tim potresima koji su uzdrmali Balkan u grotlu borbe Osmanlija i Habzburga Bunjevci su imali takođe svoje misto seleći se ka severu i svojoj novoj domovini.

Prof. dr Stojkovski ističe još jedan važan period koji je značajan za Bunjevce.

– Drugi značajan korpus dokumenata pohranjeni u ovoj važnoj arhivskoj instituciji odnosi se na savrimenu istoriju, odnosno na vatikanske nuncijature u Jugoslaviji (Kraljevini SHS, Kraljevini Jugoslaviji i socijalističkoj državi) i Mađarskoj, kako međuratnoj Kraljevini, tako i poslijratnoj komunističkoj državi. Ovi dokumenti imaje velik značaj za biografiju i dilovanje biskupa Lajče Budanovića, te osnivanje apostolske administrature za Bačku i Banat i cilokupan rad ovog znamenitog bunjevačkog klirika u kontekstu osnivanja posebne dijeceze za rimokatolike na području novostvorene države. Kako se radi o jednoj od najznamenitiji bunjevački ličnosti prve polovine 20. vika, ovi, do sad vrlo slabo poznati dokumenti, mogu u mnogome osvitlit njegov pastirski, politički i društveni rad. To se posebno odnosi na arhiv nuncijature za Mađarsku, jel ta dokumenta su gotovo nepoznata.

Prof. dr Stojkovski ističe da su od značaja bile konsultacije s koleginicama i kolegama, kontakti sa Univerzitetom u Pečuju, posebno sa **prof. dr Tamašom Fedelešom** koji se nalazi na čelu istraživačke grupe pri Institutu Fraknoi koji je u Mađarskoj specijalizovan baš za istraživanja u arhivu u Vatikanu. Naš sagovornik ističe i susrite i konsultacije sa **dr Silvijom Notarfonso**, sa Univerziteta u San Marinu, koja je doktorirala na Univerzitetu u Maćerati upravo na temi rimokatolički misija na Balkanu.

Kako na kraju zaključiva dr Kujundžić Ostojić, rič je o projektu koji tek triba otkrit zanimljive i važne stvari za Bunjevce, dok je štogod već i potvrdio:

– Stalno nas ubeđivaje da smo mali, kako nismo posebno značajni, al, kad odete u Vatikan na primer, i vidite da se istorija našeg naroda čuva na takom mistu, onda Bunjevci svakako ne mogu bit i nisu brezznačajni. **N. S.**

Saopštenje

Na mejl naše redakcije stiglo je saopštenje kojeg potpisivaje Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine i UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora, povodom najave Festivala „Bunjevci brez granica" koji je bio planiran za 26. oktobar, u Somboru, u organizaciji Nacionalnog savita hrvatske nacionalne manjine u Republiki Srbiji i Fondacije za razvoj hrvatske zajednice u Republiki Srbiji „Cro-Fond", a pod pokroviteljstvom Državne kancelarije za Hrvate van Republike Hrvatske.

Ističe se kako se „u kontinuitetu, krajnje tendenciozno i zlonamirno manipuliše bunjevačkim imenom, čime se negira nacionalna samobitnost Bunjevaca u Republiki Srbiji.

S tim u vezi, Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine u Republiki Srbiji, ovim putom izražava ozbiljnu zabrinutost i osudu pomenuti štetni aktivnosti, tim prija što iste sprovode pojedini čelnici hrvatske nacionalne zajednice u Republiki Srbiji, koji su ujedno i članovi pojedini hrvatski državni institucija, koji brez imalo poštivanja negiraje, odbacivaje i ništavnim smatraje odluke i pozitivne zakonske norme Republike Srbije, koje uređivaje manjinska pitanja, prava i slobode, a koje Bunjevci u svojoj zemlji – Srbiji, sa ponosom koriste i uživaje nuz nastojanje da doprinesu u očuvanju međunacionalne stabilnosti i sveopšteg državnog prosperiteta".

Festival pod imenom „Bunjevci brez granica" je i održan u navedenom terminu i pod takim imenom.

GOSTOVANJE BUNJEVACA NA „HAPPY" TELEVIZIJI

Pridstavljanje široj zajednici

Na poziv „Happy" televizije pridstavnici Novinsko-izdavačke ustanove „Bunjevački infomativni centar", al ne samo oni, učestvovali su u emisiji „Prelo u našem sokaku" u subatu, 5. oktobra. Divanilo se o običajima, kulturi i tradiciji Bunjevaca, kroz emisiju su prikazani bunjevački folklor, pisma, ila, slamarstvo, kroz divan s pridstavnicima bunjevačke nacionalne zajednice koji su dočarali lipotu bunjevačke tradicije i kulture.

Jedna od značajni bunjevački institucija je „Bunjevačka matica" koja je reoosnovana 1995. godine i koja je u najtežim vrimenima za Bunjevce čuvala i nigovala bunjevački jezik, kulturu i običaje.

– Što se tiče značaja „Bunjevačke matice", ona je za nacionalnu zajednicu najvažnija organizacija koja je osnovana 1927. godine sa željom da se očuvaje svi vidovi potribni za očuvanje jezika, informisanja ko i institucija koja se brine o očuvanju nacionalne svisti i ona je svoju odluku osnivanju donela još 1925. godine da bi bila registrovana 1927. godine. Značaj Matice je uvik bio prisudan, odlučujuć. Ona je i danas, ko i u prošlosti, bila najveći rasadnik kadrova koji pripadaje bunjevačkoj nacionalnoj zajednici, kadrova koji rade na očuvanju identiteta, razvoju jezika, informisanja, obrazovanja ko i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine koji je oformljen od strane države i koji ima zadatak upravo da očuva u četri oblasti identitet Bunjevaca je sačinjen uglavnom i okosnica su mu članovi Matice – istako je **Veljko Vojnić**, zaminik pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i pridsidnik UG „Bunjevačke matice".

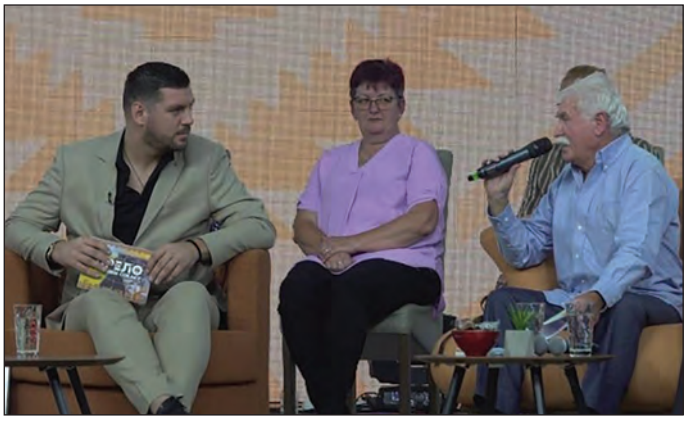

Bogastvo različitosti je lipota bogatstva nacionalni zajednica koje žive na teritoriji Republike Srbije.

– Zafalni smo na priliki da se pridstavimo široj javnosti kroz kulturu, istoriju, običaje i bunjevačka ila. Nadamo se da ćemo i dalje sarađivat s „Happy" TV, taki dogovori su u planu, svakako nam je cilj da dalje našu nacionalnu zajednicu približimo ciloj Srbiji. Mi moždar jesmo mali po brojnosti, al smo bogati kulturom i tradicijom – istakla je **Lazarela Marjanov**, v.d. direktora NIU „Bunjevački infomativni centar".

Bunjevci pripadaje maloj etničkoj zajednici koja niguje svoje običaje i kulturu svoji pridaka.

– Smatram da je bilo zdravo uspišno pridstavljanje Bunjevaca, uspili smo popularisat našu malu zajednicu na dostojanstven način da svi Bunjevci mogu bit ponosni. Svako od učesnika je uno sebe u onom u čemu je najbolji i na pravi način su prikazani svi segmenti bunjevačke kulture – izno je poznavalac običaja i kulture Bunjevaca, a najviše poznavalac bunjevačkog folklora **Miroslav Vojnić Hajduk**, pridsidnik Odbora za kulturu „Bunjevačke matice" i pridsidnik Bunjevačkog kulturnog centra iz Subatice.

Nigovanje maternjeg jezika jedan je od najvažniji zadataka pripadnika bilo koje nacionalne zajednice.

– Ovo je vraćanje Bunjevaca na veliku scenu, pridstavljeni smo na jedan lip način, kroz obrazovanje, kulturu i jezik. Ovo će značit Bunjevcima pošto nemamo često prilike da se na ovaj način pridstavljamo. Bunjevci su odavno pokazali da imaje svoju istoriju, kulturu, jezik i obrazovanje. Posebno je bitno spomenit da mi već sedamajstu godinu imamo nastavu na bunjevačkom jeziku u Subatici. Početak je bio težak, radili smo brez udžbenika, da bi danas imali udžbenike koji se koriste redovno u nastavi – kazo je **Dragan Kopunović**, član NSBNM i Aktiva učitelja koji pridaju bunjevački.

Bunjevačka nacionalna ila su do danas sačuvana, ona se i danas pripravljaje u okviru bunjevački domaćinstava. Bunjevački kulturni centar „Bajmak" je prija devetnajst godina počo organizovat „Festival bunjevački ila" koji se do dan-danas održava u Bajmaku svake godine u avgustu. U okviru emisije pridstavnici BKC „Bajmak" **Marica** i **Mirko Kolar, Kata Kumer, Marija Beretić** i **Olja Tomašković** su prezentovali tradicionalna bunjevačka ila, ko i bunjevačke običaje kroz ila koja se za nji pripravljaje.

– Došli su pokazat kako se pravi tarana s divenicom i krumpirača, od slatkog kako se prave listići, pogača s makom i orasima i pogačice sa žmarama – kazala je Marija Kolar, članica BKC „Bajmak".

Kroz program emisije „Prelo u našem sokaku" imali smo prilike čut i **Alisu Prćić Vukov** koja je pridstavila bunjevačku poeziju, **Tamaru Babić** koja se pridstavila kroz bunjevačku pismu, vidit kako se pridstavlja Likovno udruženje slamara amatera „LUSA" iz Subatice kojeg su pridstavile **Ana Jaramazović** i **Ana Kopilović**. **Marija Bošnjak** je pokazala kako se pravi božićnjak i kaka je njegova simbolika, dok je folklorni dio pridstavljanja bio rezervisan za Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo".

T. B.

SKUP POSVEĆEN PITANJIMA IZ OBLASTI OSNOVNE POLICIJSKE OBUKE

Veće povirenje u javne institucije

U organizaciji Misije OEBS-a u Srbiji održan je skup naminjen pridstavnicima nacionalni savita nacionalni manjina posvećen pitanjima iz oblasti osnovne policijske obuke, učešća pripadnika nacionalni manjina u tom procesu i zapošljavanja u policiji, a skup je održan u saradnji s Ministarstvom unutrašnji poslova Republike Srbije.

U diskusiji su učestvovali pridstavnici Centra za osnovnu policijsku obuku, nacionalni savita nacionalni manjina i Udruženja profesionalni policajaca „Evropski policajci nacionalni manjina", čime je obilužen još jedan korak ka inkluzivnijoj policijskoj službi u multietničkom društvu Srbije.

Suzana Kujundžić Ostojić i Jan Bratu

Kako stoji u izvištaju Misije OEBS-a u Srbiji na sastanku je bilo riči o nikoliko ključni tema, med kojima su: „Povećanje zastupljenosti nacionalni manjina: naglašavanje uloge nacionalni manjina u širenju svisti o zapošljavanju i potencijalima za podršku kursovima srpskog jezika kako bi se povećala zastupljenost nacionalni manjina u policiji"; „Ažuriranje procesa regrutovanja: informisanje nacionalni savita o nedavnim prominama u procedurama regrutovanja policije"; „Transparentnost pri zapošljavanju: obezbeđivanje transparentnosti u procesu selekcije i prijemni ispita Ministarstva unutrašnji poslova".

U skladu s međunarodnim standardima i obavezama OEBS-a, Misija OEBS-a u Srbiji ostaje posvećena zaštiti i unapriđivanju prava građana iz nacionalni manjina, koje čine 12% stanovništva Srbije.

– Zastupljenost nacionalni manjina u policiji šalje snažnu poruku zajednici da su ravnopravni učesnici u javnim poslovima, povećava povirenje u javne institucije i omogućava građanima da ostvare svoja prava – poručio je ambasador **Jan Bratu**, šef Misije OEBS-a u Srbiji.

Sastanku su prisustvovali pridstavnici 23 savita nacionalni manjina i Saveza jevrejski opština koji imaje ključnu ulogu u zaštiti prava na obrazovanje, kulturu, informisanje i službenu upotribu manjinski jezika i pisama, a Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine pridstavljala je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM.

N. S.

OBILUŽAVA SE 106 GODINA SLOBODE

Braća uvek i uvik zajedno

Nizom programa, ko i prijašnji godina, u Subatici će bit obilužen svršetak Prvog svitskog rata, odnosno 106 godina slobode, kroz zajedniču saradnju bunjevačkog i srpskog naroda.

Za subatu, 9. novembar u 19 sati, zakazana je projekcija dokumentarnog filma u „Bunjevačkoj matici" – „Žene Subatica na putu rodne ravnopravnosti". Učesnici u programu biće **Branko Pokornić**, autor filma, i **Jasmina Marić** profesor istorije.

U ponediljak, 11. novembra, u Srpskom kulturnom centru „Sveti Sava" u 19 sati počinje istorijska tribina „Srpski ratni zarobljenici u Velikom ratu" koju će vodit **prof. dr Dalibor Denta**. Dan kasnije, na pozorišnoj sceni „Jadran" biće održana svečana akademija „Braća uvek – uvik zajedno", nuz učešće članova hora SKC „Sveti Sava", **Miloša Stankovića**, dramskog umitnika, Odsika za tradicionalno pivanje Muzičke škule u Subatici, KUD „Mladost 1947" iz Subatice, te **Milice Rukavina** iz Bunjevačkog kulturnog centra iz Subatice.

U sridu, 13. novembra, u 10,30 sati bit organizovan program Pomen i polaganje vinaca na spomenik palim junacima u oslobodilačkim ratovima od 1912. do 1918. godine.

Organizatori programa su Srpski kulturni centar „Sveti Sava", Bunjevački kulturni centar iz Subatice i „Bunjevačka matica", Varoš Subatica, Udruženje ratni dobrovoljaca od 1912. do 1918. godine i njevi potomaka i poštivalaca. **N. S.**

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA OKTOBAR

Pridsidnik Republike Srbije u obalasku rekontruisane Železničke stanice

Pridsidnik Republike Srbije **Aleksandar Vučić** obašo je završne radove na staničnoj zgradi Železničke stanice Subatica.

Ovom prilikom pridsidnik je kazo da je projekat izgradnje brze pruge od Novog Sada do Subatice realizovan u rekordnom vrimenu, čak godinu dana prija roka, i dodo da će brza pruga bit otvorena 24. novembra:

– Na to nismo navikli, al čuda se događaje i ja sam to molio naše kineske prijatelje i pridsidnika Sija, i upravo pridsidnik Si je to naredio i ko što vidite kineski radnici su zajedno sa srpskim, podizvođačima i kompanijama u tri smene radeć vridno uspili taj velik poso završit. Oni koji su bili s nama u vozu mogli su vidit usput sve završene moderne železničke stanice, i ova stanica koja je otvorena još davne 1862. godine, obnovljena 1882. godine, sad je konačno modernizovana posli mnogo godina i uređena. Srićan sam što smo to sve uspili uradit i što smo uspili to sve finansirat – kazo je pridsidnik.

Obalasku Železničke stanice prisustvovali su i ambasador Narodne republike **Kine Li Ming**, ministar **Goran Vesić** i pridsidnica Pokrajinske vlade Vojvodine **Maja Gojković**.

Sastanak ministara unutrašnji poslova Srbije i Mađarske

Podpridsidnik Vlade Republike Srbije i ministar unutrašnji poslova **Ivica Dačić** sasto se s ministrom unutrašnji poslova Mađarske **Šandorom Pinterom** na graničnom prilazu Horgoš u ponediljak, 14. oktobra. Divanilo se na nikoliko tema, med kojima su bile one vezane za suzbijanje ilegalni migracija, borbu protiv kriminala, ekonomiju, brži protok putnika priko granice, a kako je Dačić ovom prilikom istako, saradnja dva ministarstva izuzetno je uspišna:

– Ona se ogleda u značajnim rezultatima borbe protiv kriminala. Prid nama su dva izazova stalno zato što su to teme koje su prominljivog karaktera odnosno s prominljivim sadržajom. Jedno je pitanje iregularni migracija. S velikim zadovoljstvom možem kazat kako je od strane evropski zvaničnika svudan, na svakom mistu istican ko pozitivan primer upravo rezultat koji su zajednički postigla dva ministartsva i dvi policije u zaustavljanju velikog migratornog talasa i velikom smanjenju ilegalni migranata. Shodno tom su i niki kapaciteti koje smo ranije imali zatvoreni, jel nema više tolikog broja migranata, al se pažnja mora uvik obratit. Zato što uvik postoji potencijalni rizik. Nama najveći broj ilegalni migranata dolazi iz Bugarske, čak više od 50 posto, a malo manje oko 30-40 posto iz Severne Makedonije. Praktično smo uspili zaustavit ovu rutu. I dalje ima pokušaja ilegalnog prilaska granice, al je taj broj daleko manji u odnosu na period od prija nikoliko godina.

Kako je ministar Pinter kazo, jedna od svakako najznačajniji tema za divan je ubrzanje prometa na graničnim prilazima na čemu se intenzivno radi:

– Svakako najznačajniji dio naši sastanka je rezultat koji će građani vidit, a to je kako možemo ubrzat protok priko granični prilaza i kako možemo poboljšat našu saradnju. Svakako želimo postignit da naši građani brez bilo kaki priprika mogu prilazit iz jedne države u drugu. Slideće pitanje koje smo dogovorili se odnosi na našu ekonomiju kako možemo ubrzat teretni saobraćaj, kako možemo ubrzat carinske postupke i kako možemo ubrzat da teretna vozila prođu iz jedne države u drugu što brže i što efikasnije. Svakako nam je cilj da Koridor koji prolazi kroz Srbiju i Mađarsku ostane efikasan ko i što je do sad, da nema priprika i da kompanije koriste taj koridor.

Ministar Pinter podsitio je ovom prilikom i na značaj novoizgrađene železničke pruge od Beograda do Budimpešte, za koju kaže da će u budućnosti imat zdravo važan zadatak.

Održana 4. sidnica Skupštine varoši Subatice

U četvrtak, 3. oktobra, u Velikoj vićnici Varoške kuće održana je 4. Sidnica Skupštine varoši Subatice na kojoj su odbornici odlučivali o 21 tački Dnevnog reda.

Jedna od najznačajniji tačaka dnevnog reda bila je Odluka o izminama i dopunama Odluke o budžetu Varoši Subatice za 2024. godinu.

– Odnos je digod 4,3 prema 1 kad je u pitanju tekuće održavanje i investiranje i možemo bit zdravo zadovoljni što imamo dovoljno novaca kako bi pokrili sve ono što se od nas traži. Možem pofalit planiranje, budžet se zaista vrhunski planira, vidite kako je u rebalansu došlo do povećanja, a ne ko u ranijim decenijama kad smo smanjivali – kazo je **Veljko Vojnić**, pridsidnik odborničke grupe „Aleksandar Vučić, Subatica sutra".

Na osnovu ove odluke budžet se uvećava za 4,5 odsto, tačnije 479 miliona dinara, istako je pridsidnik Skupštine varoši Subatica **Daniel Đivanović**:

– Glavni razlog za donošenje ove odluke je usaglašavanje budžeta varoši sa realnim potribama i sa prominama na tržištu. Rebalans budžeta projektuje ukupna ulaganja tokom 2024. godine u kapitalne projekte u iznosu od 2.444.516.000 dinara. Osim razni kapitalni projekata u komunalnoj infrastrukturi, Varoš ulaže i u zdravstvenu infrastrukturu. Tu bi istako projekat izgradnje ambulante na Paliću za čiju naminu smo pridvidili 63 miliona dinara u 2024. godini i 43 miliona dinara za 2025. godinu. Bitno je napomenit i izgradnju objekta za sakupljanje i priradu proizvoda životinjskog porikla, koji se gradi na teritoriji MZ „Čantavir", kod postojećeg stočnog groblja. Ukupna vridnost projekta iznosi 62 miliona dinara. Ove godine od tog se realizuje 47 miliona dinara i prema projekcijama izvođača, očekiva se završetak radova 2025. godine. Takođe jedna velika stavka med kapitalnim projektima – rekonstrukcija zgrade Narodnog pozorišta sa iznosom od 918.960.000 dinara za 2024. godinu. Izdata je upotribna dozvola za četri funkcionalne ciline: veliku pozorišnu salu, kamernu scenu i dvi prostorije za probe, tako da ćemo uskoro moć uživat u pozorišnim pridstavama u zgradi Narodnog pozorišta. Izmina i dopuna budžeta pridviđa 24,4 miliona dinara za obnovu i unapređenje objekata misni zajednica. Vezano za servisiranje javnog duga Varoši Subatice, u okviru programske aktivnosti, evidentiraje se sridstva povučena od Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj za projekat izgradnje vodni sistema u Subatici, koji je realizovan od strane JKP „Vodovod i kanalizacija. Poslidnja rata kredita je plaćena i ovaj kredit je konačno otplaćen – kazo je Đivanović.

Vinac na bistu Jovana Mikića

„Hvala Jovanu Mikiću Spartaku" bio je simboličan naziv Konferencije za novinare koja je održana 9. oktobra povodom 80. godišnjice oslobođenja Subatice u Drugom svitskom ratu, u krugu Osnovne škule „Jovan Mikić", u organizaciji okupljeni građana oko udruženja „SUBNOR", „Centar Tito", „Komunisti Subatice" i „Solidarnost".

Mikloš Nađ Olajoš pridsidnik UG „Solidarnost" divanio je o značaju obilužavanja 10. oktobra i značaju podsićanja na heroja **Jovana Mikića**:

– Ako pogledate Spartak, Kizur, Matko Vuković, Lazar Nešić, Lola Vol, kad se radi o idolima koje omladina traži to su pravi ljudi. Spartak je bio inače i nastavnik, istaknuti sportista, prvak Balkana u troskoku, tako da ovo je prava stvar i u narednom periodu učenici se tribaje podsićat i nigovat uspomine na antifašističku borbu.

Kako je kazo **Aleksandar Toković**, pridsidnik varoške organizacije SUBNORA na ovaj način mlađe generacije stiču saznanja o ovoj istorijskoj ličnosti:

– Ono čime se Srbija mož ponosit je da je jedna od ritki, i triba bit najponosnija na svoje tekovine iz tog perioda, jel smo često bili i jedini začetnici te klice slobode. Jako je važno prinet generacijama koje dolaze, a to smo upravo konkursom za literarne radove priko nastavnika, direktora i svi ostali učinili, podstakli dicu, a oni su nam lipo odgovorili.

Pridstavnici pomenuti udruženja položili su ovom prilikom vince na bistu Jovana Mikića u avliji istoimene škule.

Svečano otkrivena rekonstruisana bista Lole Vol

Isprid „OTP banke" kod Nove opštine u Subatici, u ponediljak, 7. oktobra svečano je otkrivena bista **Loli Vol**, subatičkoj antifašistkinji, centralnoj ličnosti radničkog pokreta u Subatici izmed dva svitska rata, zatočenici Žute kuće.

Priki sud je novembra 1941. osudio Lolu Vol na smrt višanjom, i obisili su je 18. novembra zajedno s 14 drugova isprid zgrade današnjeg Osnovnog suda u Subatici. Konačno u 2024. godini, kada se obilužava 80 godina pobide nad fašizmom, rekonstruisana je oskrnavljena spomen-bista Lole Vol podignuta 18. novembra 1984. u krugu bivše fabrike „Slavica", i postavljena na novom mistu pored spomen-bisti subatički partizana oslobodilaca **Lazara Nešića, Ištvana Kizura** i **Matka Vukovića**, istakla je **Margareta Bašaragin**, iz Udruženja „Ženske studije i istraživanja" Novi Sad, podružnica Subatica:

– Mislim da je postavljanje ove spomen-biste na ovom mistu nuz njezine saborce najadekvatnije u sadašnjem trenutku, a natpis koji glasi „Nepokolebljivi u kazamatu, gordi u ćutanju, neustrašivi u jurišu, uspravni u smrti, oni i danas vojuju naše bitke" jeste ono što moramo imat na umu kad u ovoj godini divanimo o Drugom svitskom ratu i pobidi nad fašizmom. Lola Vol je samo jedna u nizu zaslužni žena i muškaraca koje su danas nažalost skrajnute iz našeg fokusa i mislim da bi tribalo raznim povodima i kroz razne načine da ji se prisićamo.

Veliku podršku pružila je **Maja Rakočević Cvijanov** koja je izdala tehničku dokumentaciju i vršila konzervatorski nadzor u ime Međuopštinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture. Sridstva potribna za rekonstrukciju obezbidilo je JP za uprvaljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje:

– Bistu je radila Vera Gabrić Počuča 80-ti godina i imali smo sriće da je taj model gipsa sačuvan i da se nalazi u njezinom ateljeu. S nama je sad i njezina ćer Ivona Kiš koja nam je praktično i pomogla da dođemo do te biste i tako napravimo originalnu repliku.

Pisnik **Geza Babijanović odrecitovo je pismu koju je napiso za ovu priliku.**

Sporazum koji reguliše testiranje pri zapošljavanju nastavnog kadra na mađarskom jeziku

U prostorijama Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine Pokrajinski sekretar za privridu i turizam **dr Nenad Ivanišević**, direktorica pokrajin-ske kancelarije Nacionalne službe za zapošljavanje **Snežana Sedlar**, i pridsidnik Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine, **Arpad Fremond**, potpisali su sporazum o finansiranju obaveznog psihofizičkog testiranja kandidata za poso vaspitača, nastavnika i drugog nastavnog i nenastavnog osoblja na mađarskom jeziku.

U pitanju je korak ka ostvarivanju prava svi građana brez obzira na nacionalnu pripadnost, istako je ovom prilikom **Arpad Fremond**, pridsidnik Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine:

– Mi značajno unapriđivamo proces zapošljavanja u obrazovnim ustanovama mađarski stručnjaka čime ujedno i doprinosimo obrazovanju na mađarskom jeziku u Republiki Srbiji i povećanju broja učitelja i nastavnika pripadnika mađarske nacionalne zajednice u obrazovnim ustanovama u Vojvodini.

Kako je istako Nenad Ivanišević, pokrajinski sekretar za privridu i turizam, istorijski odnosi Srbije i Mađarske nikad nisu bili bolji:

– Uzrok svemu tom jesu i ovaki sporazumi i ja se zafaljivam Nacio-nalnom savitu mađarske nacionalne manjine što aktivno učestvuju u kreiranju ovako dobre atmosfere na teritoriji Republike Srbije. Ovim sporazumom mi pokazivamo da je Srbija zemlja ravnopravni ljudi. Da u Srbiji pravo ostvarivate na svojem nacionalnom jeziku.

Kako je kazala Snežana Sedlar, direktorica pokrajinske Nacionalne službe za zapošljavanje, ovo je druga godina kako se ovaj sporazum potpisiva.

Kongres ruralnog turizma na Paliću

Turistička organizacija Vojvodine zajedno sa Centrom za ruralni razvoj Vojvodine i nuz podršku Ministarstva turizma i omladine, Pokrajinskog sekretarijata za privridu i turizam, Garancijskog fonda APV i Razvojnog fonda APV organizovala je Kongres ruralnog turizma Vojvodine pod nazivom „Ej, salaši na severu Bačke" od 9. do 11. oktobra u prostoru „Eko centra" na Paliću. Poseban fokus Kongresa metnut je na promociju ruralni destinacija i proizvoda, kako bi se privuko veći broj turista i podigla svist o bogatstvu i raznovrsnosti ruralnog turizma u Vojvodini.

Pokrajinski sekretar za privridu i turizam **Nenad Ivanišević** svečano je otvorio Kongres ruralnog turizma Vojvodine:

– Upravo današnji Kongres ima za cilj da decentralizuje kongresnu scenu Srbije. Ne mora sve bit u Beogradu, Zlatiboru i Vrnjačkoj Banji, al s druge strane imamo ozbiljan izazov za velike kongrese, a to su smištajni kapaciteti. Drago mi je što se u Subatici u samom centru gradi nov hotel, i to će poboljšat svakako tu mogućnost. Ipak, mi moramo sebi postavit dva zadatka. U slidećoj godini Pokrajinski sekretarijat ima zadatak povećat sridstva za pomoć smištajnim kapacitetima, al i da zajedno s Prirodno-matematičkim fakultetom definišemo šta je salaš. Mi danas nemamo definiciju šta je salaš, i mnogi objekti danas se nazivaju salašom.

Na samom otvaranju, prisutnima se obratila i **Nataša Pavlović**, direktorica Turističke organizacije Vojvodine:

– Turistička organizacija Vojvodine prošle godine izdala je priručnik za ruralni turizam, koji je izdat u skladu s novim propisima, država je izdvojila i sridstva u aprilu misecu za salaše u iznosu od 25.000 evra. Svi koji ulože 2.500 evra, imaje priliku dobit ova sridstva. Kad divanimo o učešću u ruralnom turizmu, mi imamo autentične objekte, ko što su salaši, čarde. Ruralni turizam obuvaća i kulturu, a isto je cilj i da se unapridi lokalna zajednica, i mi svi stremimo ka održivosti kad je turizam u pitanju.

Kako je ovom prilikom istakla **Božidarka Golubović**, v.d. direktora Turističke organizacije varoši Subatice, ruralni turizam zauzima bitno misto na severu Bačke:

– Za ruralni turizam i njegov razvoj i dalje postoji prostora, al naši salaši, gastronomska ponuda i sve ono što pruža taj vid turizma je štogod či-

me se posebno ponosimo. Kod nas oko 30 objekata bavi se ruralnim turizmom, niki od nji imaje i smištajne kapacitete, ali se većina opridilila za pružanje gastronomske ponude.

Kongres se bavio brojnim aktuelnim temama u oblasti turizma, poput EU trendova, stanja i mogućnosti razvoja ruralnog turizma u Srbiji, zakonski okvira, izvora finansiranja, te kategorizacije smištajni objekata u ruralnim sridinama.

Podiljeni paketi pomoći socijalno ugroženim građanima

Varoška organizacija Crvenog križa je i ove godine na Svitski dan rane organizovala u svojim prostorijama podilu paketa pomoći najugroženijim građanima. Podiljeno je ukupno 2.500 paketa rane i 536 paketa higijene.

Osim ove akcije paketi rane i higijene podiljeni su i u prostorijama Misni zajednica, istako je **Siniša Trajković**, sekretar subatičke organizacije Crvenog križa. Kako je kazala **Đenđika Seleši**, članica Varoškog vića zadužena za oblast socijalne zaštite i zdravstva, i ove godine lokalna samouprava Varoši Subatice, zajedno sa svojim partnerima Crvenim križom i Službom za socijalni rad, priključiva se globalnoj kampanji obilužavanja Svitskog dana rane:

– Ono što je veoma važno istaknit, jeste da na ovaj način Varoš Subatica, ko i s dodatnim aktivnostima koje se tiču pomoći socijalno ugroženim građanima i naknadama troškova u okviru socijalne zaštite, čini sve da se posveti maksimalno promociji borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Za realizaciju ovog projekta Varoš je u budžetu izdvojila 8 miliona dinara.

Značaj ranog započinjanja KPR-a

Svitski dan „Pokrenimo srce" obilužava se 16. oktobra svake godine. Dom zdravlja Subatica i zaposleni u Službi hitne medicinske pomoći obilužavaje ovaj dan od 2014. godine. Cilj manifestacije je da se poveća nivo svisti o značaju ranog započinjanja KPR-a od strane laika, što većem broju naši sugrađana.

Iznenadni gubitak svisti nuz pristanak rada srca i disanja se može dogodit bilo di, bilo kad i bilo kom. Iako je najčešći u kućnim uslovima, dešava se i na javnim mistima, na ulici, radnom mistu, sportskim terenima tokom fizičkog napora. Jedna od deset osoba priživi. Rano započinjanje KPR-a od strane laika povećava priživljavanje 2 do 3 puta. Na žalost, vrlo mali broj osoba koje su doživele srčani zastoj dobija ovu vitalnu pomoć na vrime kako bi im se spasio život. Podaci o incidenci srčanog zastoja se biluži i proučava u SHMP deset godina, od kad se SHMP Subatica priključila EuReCa programu Evropskog resuscitacionog savita, a u saradnji s Resuscitacionim savitom Srbije. Prema dobijenim podacima incidenca srčanog zastoja u Subatici je 170 na 100.000 stanovnika. Drugim ričima, srčani zastoj se dešava svaki drugi, treći dan, poručivaje iz Doma zdravlja Subatica.

Dan bolnice

Prigodnom svečanošću Opšta bolnica Subatica obilužila je 1. oktobra 183 godine postojanja. Kako je istako **dr Saša Dželebdžić**, direktor ove zdravstvene ustanove, subatička Opšta bolnica osnovana je 1. oktobra 1841. godine, neposridno posli pojave kolere.

Od tad, kako je istako pa do dana današnjeg misija i vizija bolnice usmirena je ka pacijentu:

– Svi smo se tu okupili i sabrali ovom prilikom da unapridimo naše potencijale i sve aktivnosti da usmirimo da svakog čovika koji koji ode dođe da zatraži pomoć i utehu da mu pružimo najbolju medicinsku pomoć prema svim savrimenim medicinskim principima medicine.

Subatička Opšta bolnica stub je zdravstva Severno-bačkog okruga, kazo je ovom prilikom **Milan Popov**, pokrajinski sekretar za zdravstvo:

– Vidili ste da je ulaganje bilo enormno u zadnji godinu dana. Bile su i mogućnosti take. Nadamo se da će se to moć i nastavit. Gradonačelnik je kazo da ulazi u borbu, i ja možem poručit da nije sam u tom da se dođe do tog da krene izgradnja bolnice. Sve je spremno i sad triba uspit izgurat. Mi ćemo imat zajedničku sidnicu Vlade republičke i pokrajinske i tu od tri ključne stvari koje triba da se prezentuju biće i Subatica, izgradnja subatičke bolnice.

Svim zaposlenima, Dan bolnice čestito je i gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** zafalivši se svim nivoioma Vlasti na značajnoj podršci:

– Opšta bolnica Subatica ima strateški značaj u sistemu sekundarne zdravstvene zaštite i ko taka mora imat sve uslove za jedan optimalan rad.

Opšta bolnica Subatica ima 1.240 zaposleni, a ka njoj gravitira oko 200.000 ljudi iz regiona. Za godinu dana bolnica je imala 28.940 hospitalizacija, 8.109 operacija, više od 205.000 prigleda u specijalističkoj polikliniki. Urađeno je i oko 1.890.000 laboratorijski usluga – podaci su koji su se mogli čut na organizovanoj svečanosti ovim povodom.

Pink oktobar

U mnogim zemljama svita oktobar se obilužava ko Međunarodni misec borbe protiv raka dojke, ističu iz Centra za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subatica ovim povodom, i dodaju da se obilužavanjom želi ukazat javnosti na rasprostranjenost ove bolesti i značaj prevencije i ranog otkrivanja s porukom da je rak dojke izličiv i da je prevencija moguća.

Javnost se informiše i o mogućnostima savrimene terapije, važnosti pravovrimenog započimanja ličenja obolili od karcinoma dojke, ko i o važnosti pružanja podrške obolilim i članovima njeve porodice. Rak dojke je vodeća maligna bolest kod žena svudan u svitu. Jedna od 4 maligne bolesti kod žena je karcinom dojke. Prema podacima Svitske zdravstvene organizacije i GLOBOCAN 2020. u svitu svake godine od karcinoma dojke oboli 2,2 miliona žena, a umre više od 680 hiljada žena. Prema podacima Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut" u Srbiji je 2021. godine registrovano 4.447 novootkriveni slučajova karcinoma dojke, a 1.765 osoba je izgubilo bitku s ovom bolešću. U Severno-bačkom okrugu su iste godine obolile od raka dojke 163 žene, a nji 42 su izgubile bitku dok su u 2023. godini 54 žene izgubile ovu bitku. Sa stopom incidencije 64,0 na 100.000 žena (iz 2021. godine) Srbija je slična drugim zemljama u okruženju po broju obolili žena. Sa stopom smrtnosti 20,6 na 100.000 žena Srbija je med vodećim zemljama u Evropi zbog dijagnostikovanja karcinoma dojke u kasnoj fazi. Severno-bački okrug je sa stopom incidencije 89,8‰ iznad republičkog prosika, dok je stopa mortaliteta 19,3‰ ispod republičkog prosika. Na osnovu podataka rutinske zdravstvene statistike u 2023. godini u subatičkoj bolnici je liječeno 108 žena zbog raka dojke, a svaka peta žena je mlađa od 50 godina. Oko 45% obolili žena su mlađe od 60 godina.

Invalidi rada obilužili šest decenija postojanja

Savez invalida rada Vojvodine prigodnom svečanošću u Velikoj vićnici Varoške kuće i organizovanim programom nakon tog, obilužio je jubilej – 60 godina postojanja i rada. Okupljenim građanima obratio se pridsidnik Opštinske organizacije invalida rada Subatica, **Stanko Nimčević**:

– Naši najveći problemi su likovi i ličenje, mi sve to imamo, al dilimično. E, tu opštinska organizacija Saveza invalida rada svojem članstvu pomaže. Tu radimo poso koji je od velike važnosti. Najveće je bogatstvo zdravlje i sloboda, a mi invalidi smo u teškoj situaciji. Imamo dobru sa-

radnju s državom, al je situacija zdravo delikatna i teška. Naši invalidi nisu s tako velikim penzijama da mogu sve podmirit.

Kako je kazala i pridsidnica Saveza invalida rada Vojvodine **Stana Svilarov** invalidi rada susriću se s brojnim problemima:

– Problem je to da smo mi sve bolesniji. Pored naše osnovne bolesti zbog koje smo očli u penziju dobili smo još i dodatne nike, a to znači izdvajanje i za likove i za ličenje. Ne možemo prigovarat da nam zdravstvo ne valja, al to su ti problemi. Plus problemi rišavanja pitanja oporavka i odmora osoba s invaliditetom. Fond za zdravstvo ne pripoznaje staru bolest više za koju smo već bili, a tribali bi makar jedared u pet godina otić na tu rehabilitaciju.

Značajan jubilej pridstavnicima Saveza čestito je pomoćnik gradonačelnika **Srđan Samardžić**, a riči fale za rad Saveza imo je i pokrajinski sekretar za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova **Predrag Vuletić**:

– Ovo je danas veliki jubilej. Šezdest godina postojanja i šezdest godina vaše lične hrabrosti. Ovaj događaj nije samo prilika da se osvrnemo na ti šest decenija već i da se sitimo svi koji su doprineli razvoju i unapređenju života osoba s invaliditetom.

Pomoćnica ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja u Sektoru za zaštitu osoba sa invaliditetom, **Biljana Barošević** pofalila je rad oni koji su učinili sve kako bi se poboljšo položaj invalida rada.

Svečanošću u Velikoj vićnici Varoške kuće prisustvovo je i podpridsidnik skupštine APV **Boris Novaković**.

Posita izraelskog istoričara holokausta Srbiji i Subatici

Fondacija „Za srpski narod i državu" organizovala je positu **Gideona Grajfa**, izraelskog istoričara holokausta našoj državi u sklopu koje je održo pridavanje u Velikoj vićnici Varoške kuće na temu „Jasenovac - njegov istorijski i moralni značaj". Grajf je autor monografije pod nazivom „Jasenovac - Aušvic Balkana" u kojoj je opisano 57 metoda ubijanja i mučenja ljudi. Pored tog on je i autor naučnog članka u časopisu „Napredak" koji je nosio naziv „Jasenovac, logor i njegovo istorijsko i moralno značenje" koji je objavljen u avgustu 2022. godine.

Prija pridavanja okupljenim novinarima obratio se Gideon Grajf istakavši da je prilikom dugogodišnjeg istraživanja nailazio na brojne priprike, i da je sve bila jedna velika borba za koju je tribalo snage:

– Kad sam započo svoj put da ispravim zablude o srpskom narodu, oma sam primetio zajednički imenilac izmed negacije Aušvica i negacije Jasenovca i onoga što se desilo tamo srpskim žrtvama od strane NDH i hrvatski ustaša. Ova ekstremna borba je nešto što me konstantno motiviše, motivisala me kroz godine i ovog 25. oktobra 2024. godine, dok stojim na ovom mistu, obećavam da će moja motivacija i moja borba i dalje da se nastavi. Shodno tom zafaljivam se gradonačelniku Bakiću na srdačnom prijemu i dočeku u Subatici. Nek dugo živi prijateljstvo izmed srpskog i izraelskog naroda.

Logor Jasenovac ne mož se poredit i mirit ni s jednim drugim logorom smrti, što zbog broja mučeni i ubijeni, što zbog načina na koji su stradali, kazo je ovom prilikom gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić**.

Međunarodni dan stariji osoba

Gerontološki centar Subatica organizovo je na Glavnom Varoškom trgu manifestaciju povodom 1. oktobra - Međunarodnog dana stariji osoba. Okupljeni sugrađani koji su na trg došli da se druže i obiluže Međunarodni dan stariji osoba ističu da treće životno doba i ne mora bit tako loše ukoliko se vrime dobro organizuje i ukoliko je čovik aktivan.

Kako je kazala **Brankica Tešanović**, direktorica Gerontološkog centra, oni su organizatori ove značajne manifestacije nuz prisustvo brojni partnera:

– Tu su s nama razne ustanove, organizacije, udruženja koje tokom cile godine vode brigu, odnosno brinu o starima. Tema ovogodišnje kampanje obilužavanja Međunarodnog dana stari jeste „Dostojanstveno staranje, jačanje sistema nige i podrške straijima", što mi kroz naše usluge našim starijima i pružamo.

Prisutne građane na trgu pozdravio je i **Srđan Samardžić**, pomoćnik gradonačelnika, istakavši ovom prilikom da će Lokalna samouprava i dalje nastavit pružat podršku osobama stariji životni dobi:

– Varoš Subatica ko odgovorna lokalna zajednica trudi se pripoznat i odgovorit na zahtive i potribe svi naši sugrađana, a posebno osoba u starijem životnom dobu.Varoš Subatica izdvaja značajna sridstva prija svega putom Gerontološkog centra za pomoć i nigu u kući, i tu je prema podacima za avgust bilo 588 korisnika za pomoć u kući i 64 korisnika za nigu u kući. Takođe, naši stariji sugrađani su vrlo aktivni, okupljaje se druže se i postoji jedanajst gerontoloških klubova.

Međunarodni dan stariji osoba se u svitu i kod nas obilužava svake godine 1. oktobra u skladu sa Rezolucijom koju je proglasila Generalna skupština Ujedinjeni nacija 14. decembra 1990. godine.

Pomoć u vidu bresplatni udžbenika

Varoš Subatica, Sekretarijat za društvene dilatnosti, sprovo je nabavku udžbenika za učenike romske nacionalnosti ko i za socijalno ugrožene učenike u Varoši Subatica, u sklopu programa „Prevencija napuštanja škulovanja".

Za ovu svrhu u budžetu Varoši opredilјeno je 1.000.000 dinara. Udžbenici su nabavljeni za šest osnovni škula na teritoriji Varoši Subatica u kojima se škuluje najveći broj đaka romske nacionalnosti odnosno oni koji dolaze iz socijalno ugroženi porodica. Ove kategorije učenika ne ispunjavaje uslove za dobijanje pomoći u vidu bresplatni udžbenika od strane Ministarstva prosvite, te su one stoga obuhvaćene programom.

U Osnovnoj škuli „Đuro Salaj" podiljeni su udžbenici romskim učenicima i učenicima koji dolaze iz socijalno ugroženi porodica. Obuvaćeni su đaci niži razreda osnovni škula: „Đuro Salaj", „Matko Vuković", „Sečenji Ištvan", „Jovan Jovanović Zmaj", „Vuk Karadžić" u Bajmaku ko i „Hunjadi Janoš" u Čantaviru.

Programom „Prevencije napuštanja škulovanja" svake godine se izdvajaje sridstva za ovu naminu, istakla je **Đenđi Seleši**, članica Varoškog vića zadužena za oblast socijalne zaštite i zdravstva:

– Dal su to dovoljna sridstva to je već druga pripovitka, al u ovom momentu bila su dovoljna da pokrijemo podilu udžbenika za šest škula u kojima imamo najveći broj romske dice i po prvi put ove godine dicu iz socijalno ugroženi porodica.

Kako kaže **Stevan Nikolić**, koordinator za romska pitanja, udžbenici su mala, al izuzetno značajna podrška dici.

Učenika Roma koji pohađaje nastavu u škulskoj 2024/2025. godini na teritoriji Varoši Subatica je ukupno 779, od koji je najveći broj zastupljen u navedenim škulama – nji 673.

Jesenji festival jevrejske kulture

Od 21. do 26. oktobra u varoši je održan deseti po redu Jesenji festival jevrejske kulture u organizaciji Jevrejske opštine Subatica. Cilj festivala je da kvalitetnim programima svidoči o prisustvu Jevreja u životu i razvoju Subatice.

Robert Sabadoš, pridsidnik Jevrejske opštine Subatica ističe da mu je izuzetno drago što je ovaj događaj prirasto u tradiciju:

– Smatramo ko što smo smatrali i kad smo krenili, da ovaj događaj pridstavlja jedan poseban kolorit za Subaticu i još više potvrđiva multikulturni profil el lik, izgled Varoši Subatice i Subatica se po tom izdvaja od svi okolni varoši baš po tom što kulturne manifestacije, tradicija, običaji naroda i narodnosti dobijaje na izuzetnom značaju i izmed ostalog i jevrejska zajednica je ode. Ovaj Festival je štogod što je ode, što pulsira i izuzetno mi je drago što svidočimo tom da smo dio kulture Varoši Subatice.

Publika je i ove godine imala mogućnost prisustvovat bogatom programu u sklopu kog je održan orguljaški koncert, koncert braće **Teofilović** i velik koncert „Klezmer orkestra" iz Budimpešte, mjuzikl „Violinista na krovu" reditelja **Stefana Sablića** i pridavanje povodom 100 godina od rođenja vajara **Nandora Glida**.

Nagrade bivšim pridsidnicima

U Velikoj vićnici Varoške kuće kadgodašnjim pridsidnicima Srbije i Mađarske **Tomislavu Nikoliću** i **Janošu Aderu**, uručene su nagrade „Ištvan Pastor" koju dodiljiva istoimena Fondacija za neprocinjive zasluge u srpsko-mađarskom istorijskom pomirenju, ko i za uspostavljanje dobrosusidski odnosa izmed Srbije i Mađarske. Uručenje nagrada upriličeno je 30. oktobra, na godišnjicu smrti Ištvana Pastora.

Na samom početku, prisutnima se obratio **Abel Pastor**, sin **Ištvana Pastora** i pridsidnik Upravnog odbora Fondacije:

– Sićate se virovatno svi tog perioda. Izbori su bili raspisani samo dva dana nakon očeve smrti, al smo se u toj teškoj situaciji ujedinili i postigli rezultate na koje bi on bio ponosan. Ne bi bio ponosan samo na rezultate, već na sve vas i na sve nas, al moždar posebno na Balinta koji, nakon što je izgubio oca i mentora, nije bižo od zadataka već je stao na čelo zajednice i stranke i od tad nastavio to što je naš otac radio 16 godina na čelu Saveza vojvođanski Mađara.

Dr Balint Pastor, sin pokojnog Ištvana Pastora i pridsidnik Saveza vojvođanski Mađara, istako je da ima osićaj ko da je Ištvan Pastor i dalje med nama, pružajuć podršku svim nekada zacrtanim ciljovima:

– Osićamo ko da je još uvik tu med nama i to ne samo zato što je njegova slika tu postavljena iza mene, i njegov potpis. To osti većina nas, ne samo ja. I šta bi drugo moglo biti logično objašnjenje za ovake rezultate koje smo postigli u prithodni godinu dana osim da je on med nama i da nam pomaže u postizanju ovi rezultata.

Tomislav Nikolić, bivši pridsidnik Srbije zafalio je na dodiljenoj nagradi:

– Najlakše je posvađat se, a najteže pomirit se. Pridsidnik Ader i ja smo u Mađarskoj i u Srbiji prošli kroz teške trenutke nerazumivanja i osuda ljudi zakovani u tragičnim prošlim vrimenima, al onaj ko ne može zbog viši ciljova izdržat sopstvene muke, ne zasluživa odlučivat u ime drugi.

I Janoš Ader, kadgodašnji pridsidnik Republike Mađarske, izrazio je zadovoljstvo zbog tog što je upravo on dobitnik ove nagrade:

– Dokle god ima oni koji nalaze zadovoljstvo u razaranju, dok god ima oni kojima tuđa žalost nije svita, dok god ima oni koji, uprkos svakom argumentu, šire slipu i razornu mržnju, dotleg imamo posla. Al mi možemo crpit snagu iz oni koji su bili i ostali virni, poput Julije Teleki, Martona Matuške, Ištvana Pastora. Možemo crpit snagu i iz oni koji su tvrdoglavo odlučni u podizanju spomenika, i oni koji žele živit život brez ljutnje i mržnje na zemlji svoji pridaka.

Prisutne goste u Velikoj vićnici Varoške kuće pozdravili su i Arpad Fremond, pridsidnik Mađarskog nacionalnog savita, te pridsidnik skupštine AP Vojvodine Balint Juhas.

K. S.

KOMEMORATIVNI SKUP I POLAGANJE VINACA NA SPOMEN KOMPLEKS

Odata počast žrtvama

Komemorativnim skupom i polaganjom vinaca na spomen kompleks „Ptica slomljeni krila" na Senćanskom groblju, na Dan mrtvi 2. novembra, odata je počast nevinim žrtvama iz 1944. i 1945. godine. Komemorativni skup počo je minutom ćutanja za preminile u ruševinama isprid Železničke stanice u Novom Sadu, nakon čega je već po tradiciji uslidila ekumenska liturgija na nikoliko jezika.

Prisutnim građanima na Komemorativnom skupu obratio se **Daniel Đivanović**, pridsidnik Skupštine varoši Subatice:

– Svake godine smo tu da ublažimo bol, da iznova i iznova kažemo da ne postoje dobri i loši narodi, već samo postoje dobri i loši ljudi. Sad odajemo počast sićanju na one, koje je nasilje zavatilo najokrutnijim sridstvima samoosuđivanja. Čiji su rođaci mogli samo u tajnosti tugovat, a bol gubitka je stra učinio još nepodnošljivijim. Nisu im mogli sagradit spomenik, nisu smili ni cviće donet, nisu mogli dugo ni pripovidat o ovim strahotama. Ime mog pradide Nemeš Oskara je takođe ode uklesano – kazo je Đivanović.

Kako je dodo, tribalo je proć 50 godina kako bismo o događajima iz 1944/45. godine mogli javno, brez straha divanit, i još dvi decenije da se rasvitle na državnom nivou:

– Prošlost ne možemo izminit, al naša je dužnost da učinimo sve da se ovake stvari nikad više ne ponove. To dugujemo sićanju na žrtve, al i dolazećim generacijama, jel njeva budućnost zavisi od naši odluka.

Tihomir Vrbanović (prvi red, prvi zdesna)

Vinac na spomen-kompleks „Ptica slomljeni krila" na Senćanskom groblju u ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine položio je **Tihomir Vrbanović**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM.

K. S.

ODRŽANA SVEČANA AKADEMIJA POVODOM OSAMDESET GODINA GODINA OD OSLOBOĐENJA SUBATICE

Sloboda koja je donela mir

Polaganjom vinaca kod Spomenika žrtvama fašizma i kod Spomen-kompleksa palim Crvenoarmejcima na Pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi, u četvrtak, 10. oktobra, obilužen je Dan oslobođenja Subatice u Drugom svitskom ratu.

U ratu je stradalo više od 7 hiljada Subatičana, podsitio je gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** obraćajuć se okupljenim građanima kod Spomenika žrtvama fašizma:

– Poštivajuć slavnu i herojsku borbu rodoljuba i antifašista čiji su najviši ideali bili sloboda, ravnopravnost svi naroda i njevo pravo da budu svoji na svome, naša je obaveza da odamo počast žrtvama koje su u temelje naše slobode ugradili svoje živote i položimo vince na njeve grobove. Svi koji su bili dio te velike borbe i velike pobide pravde, slobode i čovičnosti, zasluživaje, kako je kogod to već kazo, vičnu zafalnost, iskreno divljenje i najdublje poštivanje. Iako je antifašizam u tom najvećem i najsmrtonosnijem oružanom sukobu u istoriji ljudske civilizacije odno pobidu, to ne znači da je nestala pritnja od fašizma. Monstruozne ideologije zla i razaranja utemeljene na mržnji i zločinu koja je narodima svita nanela ogroman broj žrtava. I danas, nažalost, postoje pokušaji revizije Drugog svitskog rata, nastojanja da se fašizam priobrazi u nike druge oblike i ideologije zlodila i nasilja. Zato je zdravo važno ukazat na opasnost od povampirenja ti ideologija, al i da ne dozvolimo pokušaje prikrajanja činjenica i falsifikovanja istorije, i da laž pobidi istinu.

Aleksandar Toković

Stevan Bakić

Aleksandar Toković iz varoške organizacije SUBNOR-a kazo je da se ne smiju zaboravit heroji koji su svoje živote dali za slobodu, te je neophodno svake godine nigovat sićanje na nji:

– Poklonićemo se senima naši junaka, heroja. Petnajst nji je saranjeno ode. Oni su dali živote za slobodu, za bolju Subaticu. Šaljemo poruku da antifašizam, antinacizam vladaje ovim prostorima suvireno prithodni godina i naša je obaveza da dalje nastavimo put koji je zacrtan prija 80 godina, ka slobodi, slobodarstvu, slobodnom umu, da se dica razvijaje, da generacije rastu u miru i slobodi.

U organizaciji SUBNOR-a Subatica organizovana je svečana akademija povodom dana oslobođenja Subatice u Drugom svitskom ratu, 10. oktobra 1944. godine pod nazivom „80 godina mira i slobode u Subatici" koja je održana u sridu, 9. oktobra, u svečanoj sali Gimnazije „Svetozar Marković" u Subatici. Na početku svečane akademije prisutnima se obratio Aleksandar Toković, pridsidnik SUBNOR-a Subatica i istako znač organizovanja ove svečanosti u znak sićanja na poginule žrtve.

Povodom organizacije ovog programa svečane akademije organizovan je konkurs za pisanje literarni radova na temu „80 godina slobode i mira u Subatici" za dicu osnovni i sridnji škula na teritoriji Varoši Subatice. U okviru svečanosti prisutni su imali prilike čut više o liku i dilu **Jovana Mikića – Spartaka** u oslobođenju Subatice 10. oktobra 1944. godine o kom je divanio **Zvonko Stantić**, istoričar.

K. S. i T. B.

Foto: subotica.ls.gov.rs

APEL ZA SVE LJUDE DOBRE VOLJE

Za Mateovu bolju budućnost

Trogodišnji **Mateo Poljaković** čeka operaciju koja će mu pomoć da prohoda, da ima srićnije ditinjstvo i kvalitetniji život, a svi koji žele uključit se i pomoć njegovoj porodici da prikupi sridstva potribna za operaciju mogu to učinit slanjom poruke sadržaja 1727 na broj 3030, el pomoć na kaki drugi način.

Njegova dijagnoza – cerebralna paraliza, zahtiva vežbe, zahvita i operaciju u inostranstvu, pa onda i dalje vežbe do osamnajste godine.

– Mateo je prijavrimeno rođena beba, rođen je u 28. nedilji. Oma je pribačen na Institut za dicu i omladinu u Novom Sadu, tamo je provo sedam nedilja i već smo u tom periodu radili prve vežbe. Onda još nismo znali za dijagnozu, ona je postavljena nakon prigleda magnetnom rezonancom, a taki prigled se ne radi dici mlađoj od dvi godine – divani **Kristina Poljaković**, Mateova mama.

Mateo je uporno dite, tušta pripovida, voli se družit, a volio bi da mož i redovno ić nogicom. Porodica, u kojoj su još njegov tata i dva starija brata su nuz njega, vežbe koje rade daju napridak, al značajnijeg pomaka nema brez operacije.

Kako je porodica Poljaković iz Starog Žednika, onda su se i ljudi dobre volje u ovom mistu aktivirali, pa su za 10. novembar pripravili akciju humanitarnog kuvanja.

I putom „Bunjevački novina" apelujemo na svu čeljad dobre volje nek slanjom poruke 1727 na broj 3030 pomognu koliko mogu. Također, svi koji žele mogu izvršit uplatu na dinarski račun 160-6000001997494-33 el devizni račun 160-6000001998522-53.

N. S.

Varoška uprava Subatica, Sekretarijat za poljoprivridu i zaštitu životne sridine, na osnovu člana 10. i 29. Zakona o procini uticaja na životnu sridinu („Sl. glasnik RS" br. 135/04 i 36/09) objavljiva:

OBAVIŠTENJE O DONETOM RIŠENJU DA NIJE POTRIBNA IZRADA STUDIJE PROCINE UTICAJA NA ŽIVOTNU SRIDINU

Dana 30.09.2024. doneto je rišenje pod brojom IV-08/I-501-103/2024, kojim se utvrđiva da nije potribna izrada studije o procini uticaja na životnu sridinu projekta: „Izgradnja stubne trafostanice STS-50 Kraljov Brig u naselju Nosa", na katastarskoj parceli br. 7670/9 KO Palić, Subatica (46.08890°, 19.86530°), podnosioca zahtiva „Elektrodistribucija Srbije" d.o.o. Beograd, Ogranak „Elektrodistribucija Subatica", Segedinski put br. 22-24, Subatica.

Zainteresovana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavištenja u sridstvima informisanja.

Uvid u rišenje mož se izvršit u prostorijama Službe za zaštitu životne sridine i održiv razvoj (Trg slobode br. 1, Varoška kuća, I. Sprat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Varoška uprava Subatica, Sekretarijat za poljoprivridu i zaštitu životne sridine, Služba za zaštitu životne sridine i održiv razvoj, na osnovu člana 10. i 29. Zakona o procini uticaja na životnu sridinu („Sl. glasnik RS", br. 135/04 i 36/09) objavljiva:

OBAVIŠTENJE O PODNETOM ZAHTIVU ZA ODLUČIVANJE O POTRIBI PROCINE UTICAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNU SRIDINU

Podnosilac zahtiva „A1 Srbija" d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, Novi Beograd, podno je dana 23.10.2024. godine Zahtiv za odlučivanje o potribi procine uticaja na životnu sridinu projekta: Bazna stanica „NS2554_01 SU_GORNjI_TAVANKUT", na katastarskoj parceli br. 7561 KO Tavankut (46.04239°, 19.45530°), evidentiran u pisarnici Varoške uprave Subatica pod brojom IV-08/I-501-130/2024.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtiva mož se izvršit u prostorijama Službe za zaštitu životne sridine i održiv razvoj (Trg Slobode 1, Varoška kuća, I sprat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresovani organi, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavištenja mogu dostavit mišljenja o potribi procine uticaja predmetnog projekta na životnu sridinu lično el poštom (Trg slobode br. 1, Subatica, Varoška uprava Subatica, Sekretarijat za poljoprivridu i zaštitu životne sridine – Služba za zaštitu životne sridine i održiv razvoj, I sprat, soba 129).

MEĐUNARODNI DAN SEOSKI ŽENA U ČONOPLJI

Hobi, zanimacija i dodatna zarada

Drugi Međunarodni dan seoski žena u Čonoplji održan je 15. oktobra u organizaciji koju zajednički potpisivaje Rimokatolička župa Svi sveti iz Čonoplje nuz svesrdnu podršku seoske Mesne zajednice, Osnovne škule „Miroslav Antić", „Kreativne radionice" i Udruženja „Mame u akciji" .

U centru sela, na dvadesetak šareni štandova, prikazano su stvaralaštvo, kreativnost, maštovitost i vridne ruke seoski žena iz Čonoplje i okolni sela.

Pridsidnica BKC „Sombor-Čonoplja", **Kristina Knežević** istakla je da se seoske mlade žene, iako zauzete na poslu i u familiji, bave dodatnim poslovima bilo da je motiv bolja i veća zarada el samo hobi. Tako se med ponuđenim proizvodima moglo vidit i kupit od meda, domaće aleve paprike, sira razni fela, domaći kolača po starim recepturama sve do kreativni jesenji ukrasa, aranžmana, slikani minijatura, predmeta urađeni dekupaž tehnikom, ručno izrađenog nakita, cvića, proizvoda od lavande...

– Ženska čeljad iz naše kuće je za danas pripravila različite ponude – od domaći bunar kifli, filovani kolača, vanilica... pa sve do rasada cvića i jesenjski ruža – dodala je naša sagovornica.

Dalo se primetit da se, nuz stare ručne radove i zanate, pojavljivaje i nove vištine. Mekane i vruće zimske kape, rukavice al i razne sigračke mogu se pripravit, nuz stprljenje i volju samo prstima.

– Ovo je pletenje pliširane vunice u raznim oblicima od kapa, šalova, traka za kosu, prikrivača za dicu, sigračaka... Plete se prstima, bukvalno, a može tu pomoć i heklica. Nesvakidašnje je, mekano na dodir i budi interesovanje kupaca – objasnila je Čonopljanka **Neda Cvetićanin**.

Za sve ukuse, za sve generacije i svačiji džep, složili su se i kupci i prodavci pa je zadovoljsvo obostrano. Kad se vrate kući da nisu ni prazni ruku, a ni praznog džepa,

kako je to objasnila Čonopljanka **Marija Farago**.

– Kupila sam paprike fine, mlivene, lip jesenji aranžman s anđelčićom, malo slatkog štogod, tako da kad dođem kući, svakom imam štogod dat.

Svoje klupe imala su dica i mladi iz seoske škule koji su ponudili svoje razne proizvode, a posebno je bila interesantna njeva ponuda vrući palačinti koje su pripravljali na licu mista i služili nuz limunadu i čaj. Uvik maštovite, a nike i zaboravljene sigre takmičarskog karaktera koje uvik uvesele i dicu i starije, pripravila je učiteljica **Ana Marija Bošnjak**.

Cilj ovakog organizovanja i okupljanja jeste okupljanje seoski žena, razmina ideja za rad i hobi, prikazivanje ostvarenog, al svakako i dodatni izvor prihoda potvrdili su organizatori manifestacije.

Jesenji aranžman s kojim je pridstavljena bogata plodovima voćnjaka i seoski njiva, zlatna jesen, pripravljen je u neposridnoj blizini crkve u centru sela, a dilo je „Kreativne radionice" i koji je ujedno poslužilo za sigru i fotografisanje, najčešće dice i omladine.

R. P.

TRIBINA U ORGANIZACIJI UDRUŽENJA GRAĐANA „BUNJEVAČKO KOLO”

Život i rad dr Martina Matića

Dvornica somborske „Srpske čitaonice Laza Kostić” bila je domaćin tribini-pridavanju koje je u zajedničkoj organizaciji s Udruženjom građana „Bunjevačko kolo” održana 16. oktobra. Pridavanje **Zvonka Stantića**, politikologa iz Subatice, imalo je za temu „Život i rad somborskog Bunjevca dr Martina Matića”. Na samom početku zajedničke tribine goste su pozdravili pridstavnici dva udruženja ističuć pridavanje ko prirodan i logičan nastavak višedecenijskog prijateljskog odnosa udruženja i zalog generacijama koje nastavljaju putom svoji pridaka.

Dr Martin Matić je bio sridišnja figura političkog života bački Bunjevaca s početka 20 vika. Stantić je istako i značajnu ulogu Matića u Velikoj narodnoj skupštini i na Pariskoj konferenciji ko i u političkom životu novostvorene države.

– Ono što je Matić radio zdravo je značajno kako za Bunjevce tako i za somborske Srbe. O njemu ima malo napisano, što je u suprotnosti s onim što je uradio.

Zvonko Stantić i Aleksandar Bošnjak

Ono što je najbitnije za Matića jeste da je bio konsekventan, pošten čovik i zbog tog su ga svi cinili – istako je, izmed ostalog, pridavač Zvonko Stantić.

O tim osobinama je dr Radivoj Simonović, poznati Somborac, antropolog, etnolog i istoriograf, odličan poznavalac bački Bunjevaca piso u monografiji „Vojvodina”, Novi Sad 1924. str. 102. da su: „Bunjevci ...vanredno lip i valjan soj ljudi, prva rasa na svitu...krupni, visoki, smeđi, većinom romanskog tipa, da se nisu ni malo izrodili, šta više čini se da su još svežiji neg Srbi.” Triba svakako napomenit da su se Ma-

Stefan Jelić i Zorana Iđuški

U svojim istraživanjima, Stantić je opiso i pridstavio Matića pozivajuć se na zapise **dr Radivoja Simonovića**.

– Martin Matić je bio naočitog izgleda, povišeg rasta, krupan, uvik brezprikorno odiven, zdravo ričit, ljubazan, al ne i naivan.

BIOGRAFIJA MARTINA MATIĆA

Martin Matić je rođen 6. novembra 1876. u Somboru. Otac mu je kršten ko Stephanus, što je tad bilo uobičajeno zbog evidencije na latinskom jeziku, po bunjevačkom to je Stipan, a mater Amalija Radoš, vinčani 29. januara 1872. Matići katolici prvi put se spominju u Somboru 1699. a Radoši 1774. godine. Osnovnu škulu, dilom na bunjevačkom jeziku i prvi šest razreda gimnazije, završio je u Somboru, a sedmi i završni osmi razred, s velikom maturom, u Isusovačkoj nadbiskupskoj gimnaziji u Kaloči. Bogosloviju je počo studirat takođe u Kaloči u jesen 1897, al je, nezadovoljan odnosom prema Bunjevcima, ove studije napuštio 24. novembra 1897. Kako je zapisano u zvaničnoj dokumentaciji „udaljio se uslid bolesti”. Iduće godine, tačnije 1898. Matić upisiva Pravni fakultet u Budimpešti, završava ga na vrime i odbranivši pravosudni doktorat, vraća se u rodni Sombor. Prvi po godine posli doktorata, radio je u Subatici kod javnog bilužnika Viktora Flatta. Velike zasluge za izgradnju novog zdanja Okružnog ureda za osiguranje radnika u Somboru imo je dugogodišnji direktor ove ustanove, Somborac dr Martin Matić, koji je u vrime prisajedinjenja Vojvodine Srbiji 1918. g. bio jedan od politički pridvodnika ovdašnji Bunjevaca, inače blizak sindikatima i ideji borbe za radnička prava. U vrime penzionisanja bio upravnik Okružnog ureda za socijalno osiguranje radnika u Subatici, nakon tog Matić se vraća u Sombor.

U vreme Hitlerovog napada na Jugoslaviju Martin Matić se iz Sombora priseljava u Beograd, znajuć da mu zbog rada ko župana grada Baje, od nove vlasti u Somboru nakon 2. aprila 1941. priti ozbiljna opasnost. U novoj prijavi boravišta upravi grada Beograda, navo je da je po zanimanju penzioner, očigledno je za svaki slučaj izbigo skrenit pažnju na sebe takim formulisanjom zanimanja, da je po nacionalnosti Jugosloven, rimokatoličke viroispovisti. U prijavi boravišta u Beogradu 1941. vidimo da mu je supruga tad bila Anđelija, rođena 6. aprila 1902. u mistu Baja. Za pridpostavit je da ju je upozno u vrime kada je bio župan u Baji.

tić i Simonović dobro poznavali, pošto je dr Simonović dugo bio glavni doktor u Okružnom uredu za socijalno osiguranje radnika u Somboru, di je Matić bio direktor. Cinili su ga i oni s kojima se nije slago, jel se trudio da i nji

do kraja strpljivo sasluša, čime je pokazivo svoju tolerantnost i demokratičnost. Zapravo, bio je dobar primer hercegovačke tilesne građe, lika i nastupa – istako je Stantić pridstavljajuć Matića.

Zdravo zanimljiva ličnost čiji je životopis i društveni rad ovim pridavanjom po prvi put šire pridstavljen javnosti otkrio je brojne nedoumice i rasvitlio društvena krećanja i prilike prve polovine 20. vika. Svojim političkim i društvenim radom, Matić je ostavio vidan trag kako u društvenom i političkom životu tako i u socijalnom, naročito po pitanjima zaštite prava radnika. Doprinos kulturnom životu dr Martina Matića ogleda se kroz rad u „Bunjevačkom kolu" čiji je, jedno vrime, bio počasni pridsidnik.

Pridavanje Zvonka Stantića muzički je ulipšo nastup **Zorane Iđuški** nuz pratnju **Stefana Jelića** na harmoniki.

R. P.

AKTIVNA ULOGA

Na zasidanju Velike narodne skupštine u Novom Sadu 25. novembra 1918. izabran je Velik narodni savit, ko kaka privrimena vlada koja će radit po ovlašćenjima datim na Skupštini. U toj vladi od 50 članova, iz Sombora su bili: dr Joca Lalošević, Stevan Maglić, Petar Konjović i dr Martin Matić. 26. novembra konstituisan je Veliki narodni savit pod pridsidništvom Slavka Miletića, sina Svetozara Miletića, a za starešinu Narodne uprave za prosvitu izabran je dr Joca Lalošević. Za Privrimenu narodnu skupštinu Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu, građane Bačke, Banata i Baranje, sa teritorije koju je oslobodila srpska vojska, mogla su zastupat 24 narodna poslanika. Sombor je zastupo u beogradskoj Skupštini dr Martin Matić. Od svi gradova u Vojvodini, uključujuć tu i Srem, Sombor je u to vrime imo najveći broj Srba i apsolutno i procentualno. Pa kako je Bunjevac i katolik mogo u takom srpskom gradu mogo pridstavljat cio grad, odgovor na to pitanje moramo potražit kako u nesumnjivom povirenju koje je dr Martin Matić imo med somborskim Srbima, tako i u razvijenoj intelektualnoj i kulturnoj sridini i humanizmu, kojom je Sombor pridnjačio.

Ministarski savit, odnosno ministar unutrašnji dila, je dr Martina Matića počev od 12. septembra 1919. postavio za velikog župana grada Baje u Mađarskoj. Tu funkciju je obavljo sve do 1.maja 1921. Godine 1919. dr Martin Matić je bio vođa delegacije grada Baje i Bajskog trokuta na Mirovnoj konferenciji.

ŠUNKA FEST – NAJBOLJE IZ SOMBORA

Kvalitet na zavidnom nivou

Šunka fest – najbolje iz Sombora, gastronomska manifestacija, drugi put je održana u Somboru, u subatu, 14. oktobra, i to u organizaciji „Agrobiznis centra za ruralni razvoj i razvoj poljoprivridne proizvodnje" i Lokalne akcione grupe „Panonski fijaker" u atrijumu Varoške kuće.

Bio je to izložbeni sajam suhomesnati proizvoda, gastronomski proizvoda s ovi prostora i izložba stari zanata.

– Okupili smo se kako bi zajedno obilužili našu tradiciju, bogatstvo lokalni proizvoda i jedinstvenu sposobnost naše zajednice da se uvik razvija i unapriđuje. Glavni akcenat na festivalu je takmičenje za najbolju šunku – istakla je **Milica Jović**, direktorka „Agrobiznis centra".

Gastronomski događaj je tokom manifestacije, majstorima i proizvođačima šunke, koji su svako na svojstven način, čuvali i oblikovali šunku, pružio priliku da prikažu plodove svojeg rada i učešćom u takmičenju za najkvalitetniju šunku.

– Prid žirijom je bio zdravo delikatan zadatak da od 22 takmičarska uzorka izabere pobidnike. Domaćini iz šire okoline Sombora su pokazali zaista veliko umiće i vištinu, jel je bilo tušta zdravo kvalitetni uzoraka u svakom pogledu. Mora se priznat da je većina takmičara pripravila vrhunske šunke. Iako smo proglasili troje najbolji, definitivno je desetak uzoraka zaslužilo bit med prva tri, a odlučivale su zaista, samo nijanse nijansi – naglasio je **Aleksandar Bošnjak**, direktor „Agro Ravangrada" koji je nuz **Milana Štimca**, višeg stručnog tehnologa kulinarstva i **Milana Rađenovića**, doktora veterinarske medicine, činio stučnu komisiju odnosno žiri.

Zafaljujuć znanju, umiću i uloženom trudu u pripravljanju šunke, titulu najkvalitetnije šunke osvojio je **Nemanja Radin** iz Stapara. Drugo misto osvojila je **Kata Firanj** iz Sombora, a treće misto pripalo je **Ivici Brdaru** iz Bačkog Monoštora.

Manifestacija za cilj ima promociju lokalni proizvoda i gastronomski ukusa Sombora, a realizovana je nuz podršku Varoši Sombora i Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivridu, šumarstvo i vodoprivridu.

R. P.

MARKO FILAKOV IZ SOMBORA NAGRAĐEN NA MEĐUNARODNOM SAJMU PČELARSTVA U BEOGRADU

Uložak za dimilicu – prvi

U Beogradu je, u Tašmajdanskom parku u organizaciji Društva pčelara „Beograd" 2. oktobra svečano otvoren 50. Međunarodni sajam pčelarstva na kojem je značajan trag ostavio **Marko Filakov** iz Sombora, njegova inovacija – uložak za dimilicu, osvojila je prvo misto u kategoriji inovacija.

Marko Filakov i direktorica Tašmajdanskog sajma dr Biljana Stamenković

Med brojnim pčelarima domaćinima i gostima iz zemlje i regiona, sa svojim inovacijama pridstavio se Somborac Marko Filakov koji se s pčelama i medom druži nepunu deceniju.

Za ovaj Festival Marko je prijavio svoja tri inovaciona pridloga, osim nagrađenog uloška za dimilicu, praktično rišenje Marko je dao i inovativnim dvostranim nožom za otvaranje satni osnova, ko i rišenje za transportna kolica koja u mnogome olakšavaje pčelarima rad na terenu.

Po ričima žirija, ono što je opridililo najbolje ocine za prvonagrađeno Markovo rišenje za uložak za dimilicu jeste to što je inovativno Markovo rišenje, prija svega, zdravo jednostavno za pripravljanje, pokrećanje, za upaliti, ugasit ako triba i nuz to skoro ništa ne košta. Svako ko se pčelarstvom bavi zna koliko je uložak za dimilicu je u radu oko košnica neophodan kako bi se čele umirile.

– Svako je po nikom svojem nahođenju mećo štogod u dimilicu kako bi dobio dim. Najviše se koristila gljiva trud, al nevolja s gljivom je ta što se tu onda nalaze i spore koje na kraju završe u košnici kod čela, što nije dobro. Tribalo bi da se ta gljiva prithodno kuva, al to danas ne radi niko. Pčelari su dim dobijali i tako što su u dimilicu mećali čutke jel čokanjice, al taj dim više proizvodi neprijatne mirise, skoro smrad. Probo sam ja i s grančicama, al ovo rišenje s uloškom za koji sam eto i nagrađen se pokazalo ko do sad najbolje – pripovida Marko Filakov.

Lakoću i brzinu pripravljanja uloška za dimilicu koje je Marko detaljno objasnio:

– Za izradu potriban je karton sridnje el tanje debljine (brez traka za lipljenje, nalipnica i po mogućnosti sa što manje boje). Mira trake koja se siče je visina dimilice, otprilike 10-12cm, a dužina triba da se isproba, pa kad se smota traka da rolna ne bude odviše široka, da ne mož stat u dimilicu. Na tako isičene trake kartona, postavi se malo voska kojeg uvik imamo. Zašto vosak, jel proizvodi dobar i mrišljiv dim, a i spričava brže gorenje kartona. Rolne triba motat sridnje tvrdo, ne triba jako sabijat, jel dim će otežano prolazit.

Kad se rolna od kartona smota, a da se ne bi odmotavala, ukucam klin (mož i stari) jedan el dva komada. Potpaljivanje rolne uradim s novinskim papirom kojeg blago smotam u kuglicu, zapalim i metnem u dimilicu pa kad se razgori postavim uložak ukoso u dimilici i potpomognem s mehom dimilice da se uložak upali. Primena i uloga vakog uloška za dimilicu je kraće vrime za paljenje dimilice i dugo trajanje dima.

Motivisan tim da prinese svoja iskustva i znanja u pčelarenju svima koji se bave, a pogotovo onima koji su na početku el se tek opridiljuju čelarstvu, Marko je objasnio i svoje druge praktične pridloge odnosno inovativna rišenja.

– Ovaki skalper koristit znači kraće vrime za otvaranje pogača za prihranu čela u zimskom periodu, jer s jednim potezom el sičenjom oma se prave dva riza tako da samo triba otklonit isičen najlon s pakovanja pogače.

Pridnost vakog noža, el skalpera je što nuz smanjenja vrimena za otvaranje, rizovi su ravni – iste širine.

– Za izradu se potribna dva skalpela s najmanjim ulošcima nožova, po mogućnosti da suprotna strana od mehanizma skalpela bude ravna (koja se lipi), obrusi se brusnim papirom, nanese se neoprensko (el kako drugo) lipilo (po uputstvu proizvođača) pa se posli sušenja, obadva dila spoje pod blagim pritiskom i osuše. Potribno je podesit prija sastavljanja pravce tila skalpela da budu jednaki. Tako se dobije skalpel kojim je cina po komadu od 38-90 – objasnio je Marko pripravljanje svojeg inovativnog dvostranog noža za otvaranje satni osnova.

Transportna kolica, treći inovativni Markov pridlog i rišenje, imaje primenu za skladištenje, odlaganje i manipulaciju, nastavaka u magazinu, za skladištenje ramova sa izgrađenim voskom, čuvanje s mravljom el sirćetnom kiselinom, prinos nastavaka s medom za vrcanje, skladištenje ostale pčelarske opreme: matične rišetke, odstojni prstenova, zbegova (razni tipova), podnjača, krovova, nukleusa i drugog.

Ono što ga je motivisalo da u pčelarstvu doprinese inovacijama jeste, prija svega, olakšat sebi a i svojim kolegama pčelarima ovaj plemenit poso.

R. P.

CRKVA SVI SVETI U ČONOPLJI JE, VEČE UOČI SVOJEG PROŠTENJA, ULIPŠANA POSTAVKOM SLIKA

Radovi s prve slikarske kolonije „Vodice”

Po prvi put je ove godine na Vodici kraj kapelice posvećene Žitnoj (Srpnoj) Gospi, pripravljena slikarska kolonija na koju se, nuz koordinaciju stručne saradnice **Kornelije Antunić** iz Čonoplje, odazvalo dvadesetak likovni stvaralaca iz cile Vojvodine. Umitničku koloniji ko i svečanu izložbu je organizovala Župna zajednica Župe Svi Sveti u Čonoplji.

– Crkva je oduvik bila misto koje je podržavalo umitnost, i slikarstvo i muziku, pa tako ne triba čudit što smo ovaj prostor, naše seoske crkve, oplemenili izložbom slika s naše prve kolonije. Možem kazat da sam zdravo i srićan i zadovoljan onim što nam je donela naša prva slikarska kolonija. Nastale su, zaista, lipe umitničke slike koje ćemo moć prikazat ne samo u Čonoplji već i u drugim okolnim mistima – naglasio je župnik **Laslo Hajdu** prilikom svečanog obraćanja na otvaranju izložbe.

Svoje umitničke kolege pozdravila je i Kornelija Antunić, zafalila im na lipom odzivu s nadom da će se u Čonoplji stvorit još jedna lipa umitnička i stvaralačka tradicija.

– Lipo je vidit svoje umitnike kolege kako na litošnjoj koloniji kad smo na Vodici stvarali slike, tako i večeras kad otvaramo ovu našu izložbu. Važno je kazat da nas, osim slikarstva vežu i lipe uspomine na koloniju i sve veća prijateljstva – istakla je Kornelija i dodala da je umitnička kolonija imala ulogu i da čeljadima u manjim mistima ko što je Čonoplja približi i slikarstvo i same stvaraoce.

– Volim doć ode u Čonoplju, tu sam već jedared sa slamarima

Dio učesnika okupljanja slikara u Čonoplji

zajedno izlago, al ova današnja izložba je baš štogod posebno, što zbog crkve di je izložba opravljena, a što zbog zaista prilipi slika i divni kolega slikara – divanio je **Stipan Šarčević** iz Subatice.

Svetlana Zarić akademska slikarka iz Sombora čija je slika crkve na Vodici prikazana ko naslovna strana pratećeg kataloga pripravljenog za izložbu, naglasila je veliko zadovoljstvo.

– Zdravo se lipo osićam u ovoj crkvi. Zna se da su crkve i hramovi umitnosti pa kako izložbe nisu često u ovakim prostorima, pravo je zadovoljstvo kad se umitnici okupe na tako posebnim mistima.

Izložba s prve slikarske kolonije Vodice 2024. mož se vidit u prostoru seoske Crkve Svi Sveti sve do 11. novembra kad će izložba bit prineta u Parohiju.

R. P.

DIČIJA NEDILJA OBILUŽENA I U BUNJEVAČKOJ ZAJEDNICI

Tolerancija i ljubav za svaki dan!

U organizaciji Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra Ambrozije Šarčević u petak, 4. oktobra, obilužena je „Dičija nedilja" u bunjevačkoj zajednici. Ko i prijašnji godina Dičije pozorište bilo je domaćin okupljanja dice, a kroz cio program je provučena nit multikulturalnosti koja je i tako karakteristična za Subaticu.

Da se Dičija nedilja obilužava ovako, al i kroz nastavu bunjevačkog jezika potvrđiva i **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

– Bilo koja aktivnost koja dicu izvodi iz učionica njima je zanimljiva, tako su i skoro sva dica kojoj pridajem na obilužavanju „Dičije nedilje". Znaju već ove aktivnost i rado se odazivaje onom što se radi. Vole radit i plakate, za koje smo pravili i konkurs. Samo to ograničimo, kako nam ne bi oduzelo vrime od nastavnog plana i programa – divani Jadranka Tikvici, te pofaljiva dicu koja često mogu bit bolji primer u ponašanju i međusobnom uvažavanju neg odrasli.

S dicom se radi i u kulturno-umitničkim društvima, a da je s njima uvik lipo radit kazala je i **Vesna Takač** iz Kulturno-umitničkog društva Aleksandrovo.

– Svake godine čekamo ove manifestacije, i to čekaju sva dica, počev od oni najmlađi. Pozivaje nas na brojne aktivnosti u „Dičijoj nedilji" i te dane uvik zaokružimo na početku godine kad planiramo di ćemo nastupat. Lipo je radit s dicom, ona su iskrena, vesela, radosna, dobra su dica, a mi ji učimo folkloru, al ne samo tom. Vole druženje, putovanja.

I dica su dobro znala šta je „Dičija nedilja", čemu je posvećena, te koja su prava, al i obaveze dice.

– Cila nedilja posvećena je dici, a tokom „Dičije nedilje" se podsićamo prava i obaveza koje mi imamo. Med pravima su, na primer, ona da iđemo u škulu, da se možemo sigrat, da imamo šta ist, a obaveze su, na primer da u škuli učimo, da se znamo ponašat – divani **Milutin**.

Lela pripovida kako su joj ovaki nastupi dragi, jel u okviru „Dičije nedilje" mož pokazat ono što je naučila i drugarima, dok njezina drugarica **Sanja** ističe kako je ova nedilja prilika da se pokaže kako se dica ophode prema starijima, al i jedni prema drugima. Da je folklor važan pripovida nam i **Filip**, koji kaže kako je lipo igrat i da je dobro pokazat talenat u okviru „Dičije

nedilje" kad se i druga dica mogu zainteresovat za folklor koji je baš lip. Slično misli i **Jovana** koja dodaje kako se dica u okviru „Dičije nedilje" podsićaje na svoja prava i obaveze, jel je sve to jednako važno.

Med učesnicima su bili i gosti iz Muzičke škule, kulturno-umitnički društava „Aleksandrovo" i „Bratstvo", Baletske škule „Raičević", Plesnog studija „Larisa", dok su program upotpunili mali recitatori koji su deklamovali na bunjevačkom, srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku.

– Okupili smo naše najmlađe učenike Muzičke škule, nigujemo produkciju na različitim jezicima, tako i na bunjevačkom, hrvatskom, srpskom i mađarskom. Imamo programe kad primamo mi naše goste, pokazivamo im instrumente, pozivamo drugare iz zabavišta da nas posite, čuju i pogledaju. Naravno, najvažnije je da se svi međusobno poštivamo, uvažavamo jedni drugi, da ističemo važnost nigovanja kulture, običaja, prisustvujemo različitim manifestacijama i uvik se rado odazivamo svim pozivima – divani **Nataša Kostadinović** profesorica u Muzičkoj škuli u Subatici.

„Dičija nedilja" donela je i prilu da se proglase pobidnici u pravljenju tematski plakata, a nagrađeni su OŠ „Matija Gubec" iz Tavankuta, OŠ „Đuro Salaj" iz Subatice, OŠ „Bosa Milićević" iz Novog Žednika i OŠ „Vuk Karadžić" iz Bajmaka.

Ovogodišnja „Dičija nedilja" održana je pod sloganom – „Ja sam dite, imam plan: tolerancija i ljubav za svaki dan!"

N. S.

U OŠ „IVAN MILUTINOVIĆ" SE I NASTAVA BUNJEVAČKOG JEZIKA REALIZUJE U SKLADU S NOVIM TEHNOLOGIJAMA

Lakši rad i zainteresovanija dica

U Osnovnoj škuli „Ivan Milutinović" u Subatici se i nastava bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture realizuje u skladu sa novim tehnologijama – i na ovim časovima se koristi interaktivna multimedijalna tabla.

Kako ističe naša sagovornica **Slađana Marković Štetak** koja u ovoj škuli pridaje bunjevački, dobro je što nastava iđe u korak s razvojem tehnologija, nastava je zanimljivija, dinamičnija, sadržaji se lakše prezentuju, lakše se prosleđivaje dici, a kod nji se bude nova interesovanja, pa i kreativnost.

– Od ove škulske godine imamo priliku i časove bunjevačkog jezika sa elementima nacionalne kulture oplemenit kroz digitalnu nastavu. Primetila sam da su dica još više zainteresovana za ovaki vid nastave, a štogod novo i digitalno njim više privlači pažnju od klasične nastave. Takođe, lakše i usvajaje znanja, jel je rad s telefonima i računarima današnjim generacijama izuzetno blizak i lak sa prihvatanje.

Prija neg što su počeli prinosit znanje dici, i pridavači su morali savladat novu „tehniku" koja je zaminila zelene, odnosno bile table po kojima se pisalo.

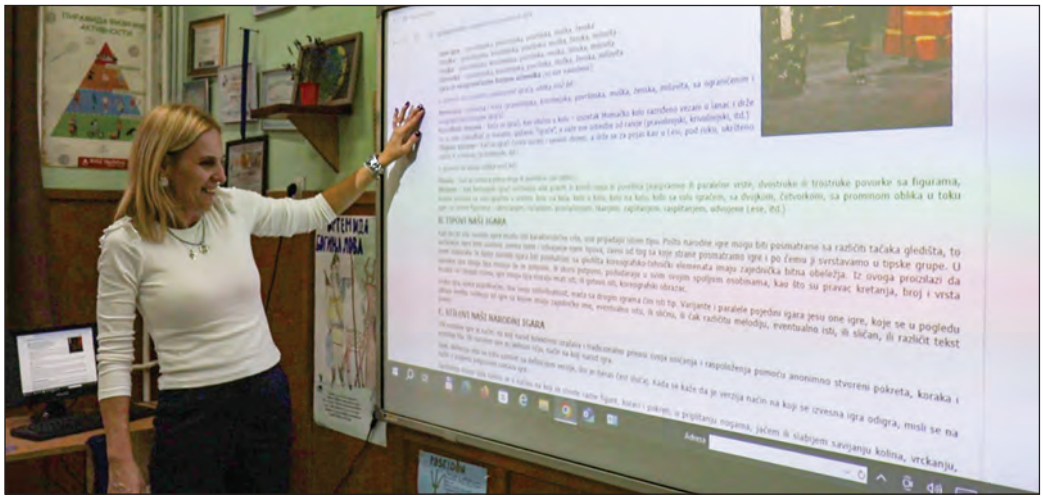

Slađana Marković Štetak ističe kako je ovaki vid nastave dici zanimljiviji

– I nama koji pridajemo ovaj predmet je lakše, čini mi se da smo i dodatno motivisani, kad imamo sve potribne uslove da planirane sadržaje prinesemo dici na našim časovima. Sadržaji su drugčiji i dici privlačniji, pa je onda i nama to motiv da se usavršimo, jel nisu prikazani na zelenoj el biloj tabli. Taki način rada polagano odlazi u zaborav, a nove tehnologije nalaze svoje misto u škuli. Moja iskustva divane da je prilazak na digitalnu nastavu lak. Jednostavno, ako pogledamo benefite, ako pogledamo koliko je sadržaj sad dostupniji i koliko ga lakše možemo prinet dici, onda je zaključak jasan. Jednostavno, tehnologija napriduje, dica je brzo usvajaje, moramo i mi. Verujem da i kolege dile moje mišljenje.

Što se nastave bunjevačkog tiče, jasno je da se i udžbenici i ostali materijali moraje prilagođavat novim tehnologijama.

– Noviji udžbenici su izrađeni u korak s vrimenom kad su oni pravljeni. Tako na primer imamo CD nuz „Čitanku", al i taki vidi ostaje polagano u prošlom vrimenu, jel, na primer, noviji kompjuteri više ni nemaje u standardnoj ponudi uređaj za reprodukciju cd-ova. Na primer, lakše je da pribacimo sadržaje na USB, te da ga tako reprodukujemo na interaktivnoj tabli.

U tekućoj škulskoj godini u Osnovnoj škuli „Ivan Milutinović", kako u Subatici, tako i Maloj Bosni, ima manje dice neg lane.

– Nadamo se kako će slideće godine taj broj bit ponovo veći. No, brez obzira na to što radimo u malo manjim grupama, trudimo se dici pružit što više. Čekamo i raspisivanje konkursa s pozicija AP Vojvodine, jel smo tradicionalno u našoj škuli realizovali zanimljive projekte koji su dobro praćeni i dobro ocinjeni – divani na kraju naša sagovornica.

N. S.

MIRGEŠ JE BIO DOMAĆIN ČETVRTE „POGAČIJADE”

Program koji ujedinjuje selo

Nuz malo angažovanja, dobru ideju, spajanje s tradicijom, nuz volontere i podršku koja stigne, nastane jedna lipa manifestacija – „Pogačijada” koja je u Mirgešu za kratko vrime postala nezaobilazno misto za sve one koji vole uživat u ukusima tradicije, prija svega u ukusima tradicionalne pogače.

Tako je bilo i u subatu, 5. oktobra, kad je održano četvrto izdanje „Pogačijade”, u okviru manifestacije „Miholjski susriti sela”.

– Ove godine imamo pedesetak žena koje su se prijavile za takmičarski dio, al smo imali i veliku pomoć sviju oni koji su pripravljali pogaču, mimo takmičenja. Materijal smo podilili našim domaćicama, bilo je potribno oko 300 kg brašna... U takmičarskom dilu programa opridilili smo se za pogaču s makom, višnjama i kakaom, a tu su bile i pogače s bundevom, slatkim sirom... Osim pogače, tu je i bogata gastronomska ponuda, poput tarane s divenicom, grava s lakumićima, bilo je i vrući žmara, škembića... – ističe **Nevena Veinović** koja je na čelu Organizacionog odbora manifestacije, te dodaje kako cio program ima humanitarni karakter:

– Svake godine s prikupljenim sridstvima realizujemo naš cilj – da sva dica Mirgeša dobiju paketić za Novu godinu.

Žiri je imo težak zadatak, a med onima koji su ocinjivali pogaču bila je i **Ruža Juhas** koja se ističe po nigovanju tradicionalne kujne.

– Obratili smo pažnju kako je pogača napravljena, kako izgleda prisik, kako stoji fil. Naravno, sve smo morali i koštat, jel je i ukus bio važan. Pogača mora biti – dobra. Nije dobro kad pogača pukne, teško je to odradit, al se mož. Pravim po starovinskom receptu, triba mlika, šećera, soli, malo ulja...

Srđan Samardžić, pomoćnik gradonačelnika Subatica, sa nagrađenim učesnicama

Najbolju pogaču sa makom pripravila je **Divna Vlaović,** a tajni sastojak u receptu je – ljubav.

– Bitan je, naravno, dobar materijal, topla prostorija. Mora se izabrat dobar, frišak mak, dvared ga sameljem. Od početka sam dio ove manifestacije i biću tu i slideće godine.

U kategoriji pogače s kakaom najbolja je bila **Otilija Ivanković**, dok je u kategoriji pogače s višnjama pobidila **Mira Remeš** koja i pripovida kako se ona pravi.

– Višnje sam iscidila da ne ostane sok, pa sam ji metnila na pripravljeno tisto, a metnila sam i šećera i griza, kako bi to bilo bolje. Nisam se nadala prvom mistu, al sam tu svake godine. Imam i unučad, pa za nji često pravim pogaču, misečno bar jedared, al i češće.

Što se tarane tiče, med onima koje su je pripravljale bila je i **Gordana Stojadinović**.

– Tarana je dobro poznato ilo u bunjevačkim porodicama, koje je popularno i danas. Pripravlja se lako, triba tista za taranu, začina, luka, krumpira, divenice – jednostavno, a najbolje. Rado se odazivam ovakim akcijama, jer svi zajedno pomažemo najmlađima.

Pored tarane bio je kotlić s ovčetinom, a nuz njega je bio i **Neca Ninčić**.

– Ove godine smo pripravili tri kotla, prošle dva, a slideće godine, ako se ovako nastavi biće četri. Pokušali smo se okupit oko paketića za dicu, i onda je akcija porasla. Ljudi su ovo prihvatili, kako meštani, tako i gosti. Nama je najveće zadovoljstvo kad vidimo jedinstvo meštana, jer nije mala stvar okupit 50-60 volontera koji daju sve od sebe da ovo ovako izgleda.

Održan je i prigodan kulturno-umitnički program, nuz podršku KUDŽ „Bratstvo” i OŠ „Matija Gubec”, dok su se prisutnima obratili, u ime domaćina Nevena Veinović, u ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **Suzana Kujundžić Ostojić**.

– Na ovoj manifestaciji smo već godinama, prvo smo bili gosti, a sad smo, sa štandom UK „Centar za kulturu Bunjevaca” i med učesnicima. Prikazali smo dio bunjevački specijaliteta, al i naša izdanja. Znači nam da smo blizu ljudi iz naše zajednice, al i med svima ostalima. Čuvamo ono što je naše i dajemo priliku drugima da nas upoznaju – ističe pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

U ime Varoši Subatice prisutnima se obratio **Srđan Samardžić**, pomoćnik gradonačelnika, svečano je otvorio „Pogačijadu”, te je u uručio priznanja najboljim domaćicama.

– Bogatstvo tradicije i običaja jednog podneblja se svakako ogleda i u gastronomskoj ponudi, a divni i vridni ljudi su se potrudili prikazat dio nasliđa svoji stari. Mirisi i ukusi tradicije ispunili su ovaj prostor pozitivom.

„Pogačijada” je organizovana u okviru manifestacije „Miholjski susriti sela”, nuz podršku Republike Srbije, AP Vojvodine i Varoši Subatice.

N. S.

PREDRAG BELIĆ ZAVRŠIO JE JOŠ JEDNU USPIŠNU AUTO-MOTO SEZONU

Željno čekam nove izazove

Subatičanin **Predrag Belić**, pogotovo poznat onima koji su za svog ljubimca izabrali koje vozilo iz porodice proizvođača „Ford", bavi se godinama unatrag i auto-moto sportom. Iza njeg je još jedna uspišna sezona, niz trka, podijuma i dobri rezultata, a kad se podvuče crta zbir glasi – Belić je vicešampion Srbije u klasi serije 3, u disciplini auto-slalom.

UVIK NUZ BUNJEVCE

Predrag Belić nije Bunjevaca, al ovu zajednicu posebno poštiva, a upozno ju je kroz saradnju s Bunjevačkim kulturnim centrom iz Subatice.

– Naša saradnja traje već godinama i odlična je. Dal se to odnosi na moj stručni dio mog posla el bilo kaku oblast, tu smo uvik spremni jedni drugima izać u susrit – dodaje naš sagovornik.

– Rič je o trki koja okuplja vozače standardni vozila, dakle radi se o automobilima brez ikaki pripravki – pojašnjava Belić na startu pripovitke, te ističe kako se odlučio za ford fiestu 2.0, pa dodaje:

– U Šampionatu Srbije u autoslalomu nastupam poslidnje četri godine. Rezultati su standardni i ove godine potvrđeni drugim mistom u klasi. Prija ovog sam se bavio takođe auto-sportom, bile su to trke u blatu, al me je jedan peh odvratio od daljeg takmičenja u toj disciplini.

Trke se odvijaje na stazama dužine do 2 kilometra, sa priprikama, čunjovima i šikanama. Vozač vozi sam, i miri se njegova sposobnost, ko i sposobnost vozila. Osim što vozi sam, naš sagovornik je uglavnom usamljen i u drugim segmentima.

– Iako ima dosta fanova ovi disciplina, u Subatici nemamo veće udruženje. Primoran sam zato da vozim za jedan klub iz Srpskog Miletića i ta saradnja traje više godina. Ovo je svakako i jedan vid apela i možda tema za razmišljanje da se nešto oformi.

Sam vozi, sam se organizuje, al i sam popravlja sve što mož, jer se s autima druži i profesionalno, ko auto-mehaničar.

Predrag Belić – drugi misto u Srbiji

– To čime se bavim mi tušta pomaže, pa možem sam opravljat svoj auto. Na žalost, dilove ne možem proizvest sam. Podrška postoji, tu je nikoliko prijatelja koji pomognu, da li kroz materijal, kroz nešto drugo, al bi bilo dobro kako sistemsko rišenje.

Što se sezone tiče, ona se ispraća s poslidnjim lipim danima.

– Naša „epopeja" traje dok ne krene zimski period, a ove godine je bilo petnajstak trka na teritoriji Vojvodine, drugi dilova Srbije, al i Bosne i Hercegovine. Da ne bude zabune, imamo Centralno-evropsku zonu u kojoj vozimo, pa tako, na primer, mi prihvatamo goste sa strane, pa i oni nas da vozimo na njevim stazama, a rezultati se boduju za naš Šampionat. Na našoj teritoriji je najbliža staza na Irigu, a potom ide Rakovica u Beogradu. Sve staze su na niki način zahtivne, sve imaje svoje mane i vrline. Lipo je otić digod dalje, poput Negotina, Zaječara, Srebrnog jezera, Zlatibora, Sarajeva, Jajca, al je i daleko...

Vrime kad se analizira i ispraća jedna sezona usko je vezano, tako je i u auto-moto sportu, sa planiranjom slideći izazova.

– Narednu sezonu željno očekivam, razmišljam o dodatku još jednog vozila u klasu za dva stepenika više, al ćemo vidit kake će bit mogućnosti, jer je generalni sponzor još uvik „Peđa RS auto" – dodaje na kraju Predrag Belić.

N. S.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

I jesen ima svoje lipote

Stigo je novembar misec, a s njim, ko i svake godine zalađenje, jesenske magle i kiše. Veći poslovi su porađeni, dani su kraći, al je na salašu uvik bilo posla što je tribalo poradit. Svakog miseca su se radili drugi i drugi poslovi.

Svi sveti i Dan mrtvi

Žito je posijano i mogli su se vidit redićki mladog žita. Prid Svi svete su mazali kuće i salaše krečom i podvlačili okolo plašu, a kreč je štitio zidove od jesenski kiša i sniga. Svi svete su bile velik svetac koji se slavio u porodici, kuvala se svečana užna i pekli kolači, nije se išlo u goste ni u komšiluk, samo prija podne u crkvu i na groblje. Pridveče kad se josag namiri, sva čeljad uđu u sobu, pa se molila Krunica svima svetima. Ni mladi nisu nikud izlazili nisu se pravile nikake zabave ni igranke. Sutradan je Mrtvi dan, išlo se na groblje, di se nije stiglo na Svi svete, nosilo se cviće krizantena, koje se baš za te dane odranjivalo, jel kadgod se cviće nije kupovalo. Na Mrtvi dan su se moglo radit kojikaki poslovi, samo se sa zemljom nije radilo, čerez naši pokojni koji počivaje u zemlji. Uveče kad čeljad uđu u sobu zapalili su jedno 4-5 svićica doli na zemlji isprid astala, pa se molilo Boga za mrtve duše. Ni mladi nisu nikud izlazili, nije se mogo vidit niko uveče na ulici ni u šoru, nije se mogla čut nikaka graja ni pisma, ko u druge večeri. Taki je bio običaj kod nas Bunjevaca.

Kadgod su mrtve saranjivali u rake, po jednog u raku, a čelo glave se metne mali drveni križ, što nas sića da ćemo po križu bit spašeni. Sad većinom pokojne saranjivaje u grobnice, pa se mož saranit cila familija na jedno misto, podignuta je kamena ploča, di su upisana imena svi koji su tamo saranjeni. Kad se iđe na groblje, triba i dicu vodit, da na nadgrobnoj ploči mogu vidit di su njim koreni i stablo od koji su postali. Mogu vidit kako su se zvali, koliko su godina živili i na sliki kako su izgledali kad su bili živi. Nek ubardaje od stariji naše običaje kako bi oni kasnije pokazali generacijama koje dolaze. Na groblje se ponese cvića, svete vode i zapali svića. Kaže se: „Pokoj vični daruj njim Gospodine i svitlost vična nek njim svitli, nek počivaje u miru", a to je sve sastavni dio našeg života.

Kadgod su i mrtve većma poštivali nek danas. Kad kogod umre komšije nisu radile nikake poljske poslove, pomagali su porodici pokojnog koliko su mogli. Muškarci su namirivali josag i ložili ako je bila zima, žene su pekle lakumića i pripravljale šta je tribalo. Uveče su dolazili rodbina i poznanici, da iskažu saučešće članovima porodice. Bili su ponuđeni lakumićima i rakijom, a kazalo se: „Za pokoj duše!" Manju dicu su odnele komšije da se ne uzbunu, kad vide toliko svita u crnom, pa još i plaču. U kadgodašnje vrime mladi i stari su se zdravo većma slagali nek danas, a cigurno zato što su uvik bili zajedno u porodici. Kadgod naši salašari nisu bili zaposleni u firmama, al su zato vridno radili i paštrili se da štogod skupe od imanja i ostave svojoj dici, a i sami da imaje od čega živit kad ostare, jel kadgod nisu imali penziju.

Kiso kupus

Sad je tribalo pokupit opalo lišće, a kaže se: „Što se list duže drži, to se zima dalje pruži". Kadgod se lišće nosilo na njivu, el u korlat, nije se palilo ko danas, ti dimovi su jaki pa guše bolesne i stariju čeljad, zagađivaje okolinu, a o tom se kadgod većma vodila briga. Kad prođe Mrtvi dan, kiselio se kupus, stari su kazali da ne triba kiselit prija Mrtvog dana. Kupus se kiselio ovako – Kupus se nariba i malo posoli, u šavolj se metne jedna šaka žuti kuruza, pa kupus koji se dobro sabije, pa jedno 3 glavice kupusa učitavo za prokole, doda se papra u zrnu, kima, koji lovorov list i jedna crvena paprika učitavo, pa opet kupus i tako redom dok se ne napuni šavolj. Gori se metnu daščice i stegne sa štrofom na navoj. To je zimnica koja se kiselila, tako su obezbedili „C" vitamina za cilu zimu. Kupus se mogo ist prisan, ko salata, kuvan el zapečen s mesom.

Lipote jeseni

Jesen je u niki pismama opisana tužno, „Jesen je tužna u mome kraju", „I lišće od tuge u jesen požuti", „Jesen je plakala s nama" i druge, a i mi kad ostarimo kaže se da je to jesen života. Ima i jesen svoje lipote za uživanje, kad dočekaje da njim se unučad žene i udaju, a to je za nji velika radost. Kadgod su se i svatovi najviše pravili u jesen, malo se zaladi čerez mesa, jel kadgod nije bilo zamrzivača, a i prispije novo vino. Pravili su svatove svaki na svojem salašu, nisu se pravili zajednički ko danas. Za mlade se i liti i zimi pravila kola i igranke, tako su se mladi družili zabavljali i zaljubljivali, ženili i udavali ako su bili siromašni.

Radilo se od ditinjstva

Kadgod je život za siromašnu čeljad bio zdravo težak, morali su ić radit kod veliki gazda i grofova radit teške poslove, a bili su i malo plaćeni, a ima koji su žalili i naranit radnike. Škula za dicu nije bila obavezna, a dica koja su slabije učila, učitelji su ji tukli u škuli pa se dica poplaše pa ne kažu ni ono što znaju. Zato više nisu išli u škulu, već su išli služit kod veći gazda čuvat josag i radit kojikake poslove što su mogli. Oni koji su od svoji roditelja naslidili malo zemljice lakše su preživljavali, držali su malo josaga za svoje potribe. Bilo je i oni koji nisu nigdi ništa imali, radili su kod gazda, a zaradili su samo toliko da imaje štogod poist i obuć.

Promine posli Drugog svitskog rata

Čovik koji je bio zdravo siroma, a nije imo dice ni braća ni sestara, kad ostari i ne mož radit išo je šorom prosit. Drugi svitski rat je dono velike promine. U rat su išli svi siromašniji muškarci, a bilo je i divojaka koje su išle dobrovoljno da dvore, narane i priviju ranjene vojnike. Bogataši su se felmentovali. Kad se rat završio, od veliki gazda i grofova je oduzeta zemlja, svakom je osto po jedan maksim zemlje, a ostalo je podiljeno sirotinji pa više nije bilo brezzemljaša. Dobili su po jedno jutro po članu porodice. Uvedena je i škula za starije nepismene, da nauče čitat pisat i računat. Sva su dica morala ić u škulu, da završe bar osnovnu škulu. Velika je bila razlika u oblačenju dice bogataša i siromašne dice, pa je bilo naređeno da svi nose plave mantiliće, što je lipo izgledalo kad side u klupama svi jednako obučeni. Zabranjeno je bilo ić prosit, stare i iznemogle su nosili u staračk dom, da tamo u vrućem i naideni provedu ostatak života.

Za mlade su se u jesen pravile berbanske zabave i igranke do Svetog Andrije. Kad počima Advent, pa se kaže „Andrija zavezanija", onda je zabranjeno pravit veliko veselje sa svirkom i svatove. Naši su se prici tog strogo držali, kako stari tako i mladi.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Prvog novembra slavimo Svi svete. To je velik svetac kad slavimo sve svece zajedno. Priko cile godine slavimo i spominjemo se svetaca čija su imena napisana u kalendaru i koje su papa i crkvene vođe proglasili svetima. Ima i oni za koje mi ode na zemlji ne znamo da su oni nosili milost Božiju, pa ji je Bog pridružio drugi svecima na Nebu. To je velik svetac, pa se po crkvama služe svete mise, svima svetima, a posli se iđe na groblje. Mrtvi dan slavimo 2. novembra, kad se sićamo svi naši mili i dragi pokojni koji više nisu s nama ode na zemlji. Zato na njev dan iđemo u crkvu i na groblje, pa se molimo Bogu za njeve duše. Palimo sviće, nosimo svete vode i cvića. Molimo se za sve mrtve duše, pa i za one koji ni groba nemaje, što su nestali u ratovima, razneseni minama, nestali u morima el izgorili u požarima, pa se za nji nikad ništa nije saznalo di su nestali.

Svete Margarete Divice i Mučenice spominjemo se 16. novembra. Bila je iz Antiohije, a

ubijena je za vrime Dioklecijanovog progonstva. Novembra 19. se sićamo Svete Elizabete, ćeri ugarskog kralja Andrije. Život je započela u zlatnoj kolivki u velikom bogatstvu. Posli smrti muža Ludviga dala je sagradit bolnicu, nesebično je davala milostinju, pomagala je sirotinju, udovice i nezbrinutu dicu. Bila je progonjena od pogana, umrla je mučeničkom smrću u velikom siromaštvu. Al, zato je našla milost kod Boga.

Svete Cecilije Divice i Mučenice spominjemo se 22. novembra. Ona je bila pobožna cura, pa se zavitovala vičnom divičanstvu. Roditelji su bili pogani, pa su je na silu udali za pogana Valerijana, kojeg je nuz Božju pomoć uspila obratit, pa još i brata mu Tiburija. Svetu Katu Divicu i Mučenicu slavimo 25. novembra. Kad je kralj Maksimin progonio kršćane, tio je i Katu silom, udarcima i glađu prisilit da se odrekne vire u Isusa, pa da se pokloni krivim bogovima. Al, je Kata tako mudro divanila da su se na njezine riči i drugi obratili koji su je slušali, pa i carova žena. Na kraju je ubijena i saranjena na gori Sinaju.

Svetog Andriju apostola slavimo 30. novembra. Kad je Isus išo nuz Galilejsko more, vidio je Andriju i brata mu di krpe mriže, a bili su ribari. Isus ji pozvo, a oni su oma sve ostavili i pošli za njim. Isus njim je kazo da će od sad „lovit" ljude, koje će zvat na obraćenje. Posli Andrije dolazi sveto adventsko vrime koje traje četri nedilje, a to nas sića kad je svit čeko četri hiljade godina, obećanog spasitelja svita kojeg su navistili proroci.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Gumboci

foto: kuvajmo blogovski

Gumboci na čorbu

Polak kile krumpira
30 deka brašna
jedno jaje
malo soli
1 kašika masti
1 kašika začina
polak kašike sitne paprike

Krumpir očistit, oprat, isić na kolutove, pa skuvat u malo posoljenoj vodi. Na šporelj metnit labošku s 3 litre vode, napravit zapršku od masti i paprike, pa zapržit čorbu i dodat začin. Kuvani krumpir izgnječit, zakuvat s brašnom, jajetom i malo soli. Pravit gumboce i spuštat u čorbu koja vrije. Kad gumboci dođu gori, kuvani su. U istoj posudi iznet na astal.

Gumboci s pekmezom

Tisto napravit ko za gumboce na čorbu, samo duplo povećat, nuz 2 kašike masti, 1 čaša prezle, 15 deka šećera, pekmeza od šljiva. Od zakuvanog tista uzimat komadiće, razvuć na dlanu, metnit malo pekmeza, pa oblikovat gumboc, pa kuvat u malo posoljenoj vodi. Mast zagrijat na šporelju dodat prezlu i šećer. Kuvane gumboce procidit od vode, pa pomišat s prezlom.

Taški s pekmezom - baratfile

70 deka brašna
voda
2 kašike masti
polak litre mrvica od sridine kruva
15 deka šećera
pekmez od crni šljiva

Zakuvat s vodom mekano tisto i napravit 2 jupike. Jupike razvit oklagijom, pa na jednu mećat kašikicu pekmeza razdaljine jedno 6-7 centi kad se cila jupika popuni, poklopit je s drugom. Izmed pekmeza isić mamuzom kocke i mećat u vodu koja vrije na šporelju. Na masti propržit mrvice i dodat šećer. Kad se taški skuvaje, dobro ji procidit od vode i pomišat s mrvicama.

Pita s pekmezom

4 jajeta
30 deka šećera
1 kiselo mliko
1 deci ulja
70 deka brašna
1 prašak za pecivo
pekmez od crni šljiva
1 vanilin šećer
1 kašika pra šećera

Umutit žumanjca sa šećerom, dodat kiselo mliko i ulje, brašno i prašak za pecivo. Polak tista salit u podmazanu tepciju, metnit u lernu i zapeć do polak. Priko tog rasporedit pekmez, a na pekmez drugi dio tista, vratit u lernu i peć do kraja. Kad se proladi, isić na kocke, pa posut pra šećerom i vanilom.

A. V. K.

ODJECI 13. BEOGRADSKOG „ŠOPEN FESTA" U SUBATICI

Podijum mladi talenata

Sala „Bunjevačke matice" bila je u petak, 25. oktobra, pripuna – s razlogom – ona je bila misto okupljanja učesnika i gostivi programa „Podijum mladi talenata", koji je dio tradicionalnog, ove godine trinajstog, „Šopen festa" koji se održava u Beogradu.

– Po prvi put se u Subatici održava program „Šopen festa" koji je već bio u više gradova u Srbiji. To nam donosi veliko zadovoljstvo, jer ovaki događaj, koji slavi pijanizam još nismo imali – divani **prof. Tara Glončak**, koordinator događaja.

Ideja je bila, kako ističe **Milenija Reljić**, direktorica Festivala, da se da prilika mladim umitnicima da pokažu ono što su tokom školovanja naučili.

Milenija Reljić i Tara Glončak

– To je ko nika mala misija, da, pored vrhunski pijanista koji dolaze iz inostranstva i koji su nastupali, promovišemo mlade pijaniste, učenike i studente klavira iz Subatice, al i beogradski škula i Akademije umitnosti u Novom Sadu. Uzbuđeni smo svi zbog prvog koncerta u Subatici, zbog nastupa u ovom prilepom zdanju. Što se učesnika tiče, oni su obećali i održali fantastičan koncert, nije ni čudo, oni su dobitnici brojni nagrada, učenici vrsni pijanistički pedagoga. Došli smo se radovat i slavit umitnost u ime jednog od najveći kompozitora ikad – Frederika Šopena.

Beogradski Šopen Fest je internacionalna kulturno-obrazovna manifestacija, jedina u Srbiji koja slavi ime i dilo jednog od najveći kompozitora u istoriji čovičanstva, „pisnika klavira", poljskog kompozitora Frederika Šopena. Festival promoviše klasičnu muziku i vrhunski pijanizam i pridstavlja mlade talente i vrsne pijaniste iz Srbije i inostranstva. Ko poseban, prateći dio Festivala, zaživio je koncertni ciklus Odjeci BŠF, čiji je cilj promocija isključivo mladi talenata, što pridstavlja i dio misije projekta. Odjeci su održani u oko 40 gradova u Srbiji i regionu, a na koncertnom podijumu je nastupilo oko 200 mladi talenata.

Kako se u prvi plan ističu mladi i njeva ljubav prema muziki, nekako se namiće pitanje kako se klasična muzika „snalazi" danas u velikoj ponudi žanrova i kvaliteta.

– Dicu i omladinu nije potribno tirat da slušaje klasičnu muziku, triba njim samo ponudit i ovaki izbor muzike. Virujte, lipo se odazivaje, lipo reaguju, imaje jedan veoma pozitivan pristup. Uspivaje se uključit, pratit i pripoznat kvalitet ove muzike. Klasična muzika nije iz ovog vika, al već samim tim što traje toliko dugo dokaziva svoj brezvrimenski kvalitet – naglasila je prof. Glončak.

Sjajne nastupe imali su učesnici **Emilija Tonković, Marija Milanko, Sara Jović, Igor Dalagija, An Wang, Matija Dan, Katarina Bratić, Vuk Blagojević, Petar Simonović** i **Mihajlo Jelić**, dok su im podršku, izmed ostali, pružili i **Nenad Ostojić**, član Varoškog vića Subatice zadužen za obrazovanje, **Dragana Nikolić**, direktorica Muzičke škule u Subatici, te **Veljko Vojnić**, pridsidnik „Bunjevačke matice".

Festival od 2012. organizuje Udruženje Kreartiva iz Beograda, nuz podršku Ambasade Republike Poljske ko stalnog pokrovitelja. Festival su osnovale klavirski pedagozi Milenija Reljić i Ivana Matijević, koje su 2019. nagrađene Ordenom za doprinos u kulturi, od strane Ministarstva za kulturu Republike Poljske. O značaju Festivala divani i podatak da se isti nalazi na listi aktivnosti mišovite srpsko– poljske Komisije za saradnju u oblasti kulture, obrazovanja i nauke za period 2021-2024. godine. **N. S.**

ISTAKNUTI MUZIČKI STVARAOCI NAŠEG PODNEBLJA

Duhovno stvaralaštvo koje ostavlja trag

Ove godine se navršava 110 godina od rođenja i 60 godina od smrti jednog od istaknuti muzički stvaralaca duhovne muzike našeg podneblja **Albe Vidakovića** koji je iza sebe ostavio zdravo značajna dila iz svojeg bogatog muzičkog opusa.

Albe Vidaković je rođen 1. oktobra 1914. godine u Subatici, od bać̣e **Ivana** i nane **Jelene**, rođene **Tumbas**. Osnovnu i nižu Gimnaziju završio je u Subatici, a više razrede Gimnazije (od V do VIII razreda) i veliku maturu završio je u Travniku u Bosni i Hercegovini u Nadbiskupskoj klasičnoj Gimnaziji kod Isusovaca. Uporedo s Gimnazijom pohađo je i Muzičku škulu, di je učio violinu kod prof. **Josipa Hermanna**.

Ko gimnazijalac upozno se i sprijateljio sa subatičkim simeništarcima. Bogosloviju je završio u Zagrebu (od 1932. do 1937. godine), a mladu misu je imo 10. oktobra iste godine. Nuz studije usavršavo se i na muzičkom polju kod vrsni učitelja: **Franje Dugana, Filipa Hajdukovića** i **Matije Ivšića**, koji su mu otkrili lipotu crkvene muzike kako u jednostavnosti gregorijanskog korala, tako i u uzvišenosti klasične polifonije.

Ljubav prema muziki odvela ga je u Rim da studira na Papinom institutu za crkvenu muziku i diplomiro je 1941. god. i postigo akademski nivo magistrature. Od 1941. do 1948. godine pridavo je na Hrvatskom državnom konzervatorijumu u Zagrebu: na Visokoj školi harmoniju, kontrapunkt i orgulje.

Bio je dirigent hora u katedrali u Zagrebu, profesor muzičke akademije do 1948, od 1950. pridavo na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu ko asistent, docent, od 1962. ko vandredni profesor za crkvenu muziku, a pridavo je i crkvenu umitnost.

Radeć neumorno, završio je doktorsku disertaciju, al je nije stigo odbranit. Ono što je manje poznato u njegovom stvaralačkom radu je da je piso kompozicije s karakteristima bačke melodije, jel ga je naš melos rodnog podneblja privlačio („Cincokrt", 1940. godine).

Komponovo je tušta moteta, ofertorija, himana, litanija pa sve do veliki formi oratorija.

Najvridnija dila su mu mise koji je napiso sedam i moteti. Od ostali duhovni kompozicija još možmo spomenit četrnajst kompozicija „Divnoj, dakle", „Pet duhovnih stihova", „Mladomisnička", „Te Deum" i dr Albe Vidaković je bio svećenik i kompozitor koji je poštivo Divicu Mariju, zbog tog je tušta piso marijanske kompozicije: „Zdravo Majko Djevice", „Zdravo Djevo", i druge u njegovim zbirkama „Devet marijanski stihova", "Gospi u čast".

Komponovo je za orgulje, za orkestar, zatim za kamernu muziku i obrađivo je popivke iz „Cithare Octochorde", koje je objavio za potribe župe. Njegova „Fantazija i fuga u f-molu" (1945. godine) za orgulje spada u vrhunski domet orguljaški kompozicija.

Na osnovu opsega i kvaliteta, te po raznolikosti svojeg stvaralačkog opusa Albe Vidaković pridstavlja značajnu kompozitorsku ličnost svoga vrimena, a na području crkvene muzike on je nesumljivo najveći kompozitor i stvaralac novijeg vrimena na ovim prostorima.

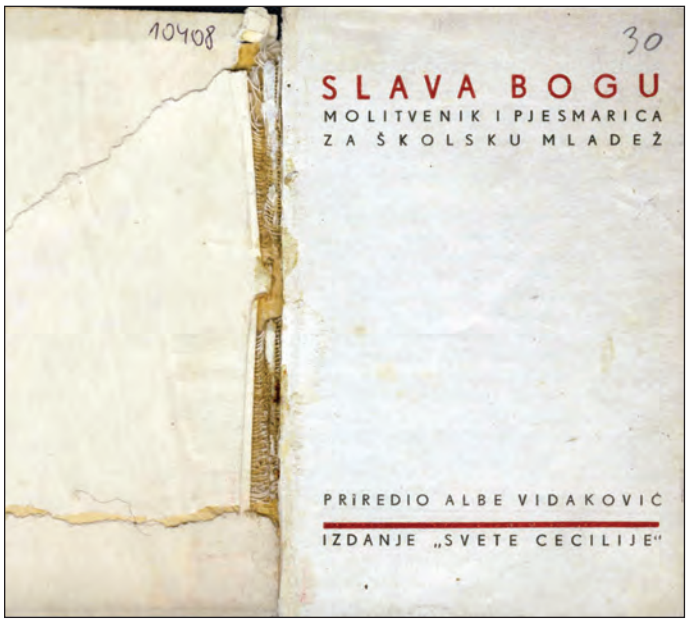

Umro je 18. aprila 1964. god. u Zagrebu, a saranjen je 21. aprila 1964. godne u Subatici na Bajskom groblju.

T. B.

PRIDSTAVLJAMO BILJKU KEDAR – CEDRUS PINACEA

Benefiti kedrovog ulja

Kedar obuvaća dvi vrste, rasprostranjene u visokoplaninskim oblastima Mediterana i zapadni planina Himalaja. Biljke iz roda kedar su visoko zimzeleno drveće, sa širokom i nepravilnom krošnjom kod stariji stabala.

Savijenost vrvova stariji biljaka je karakteristika ovog roda. Četine traju 2-6 godina, mogu bit različiti boja od žuto-zelene do pepeljasto-plave, raspoređene su na kratkim i dugim izdancima. Kratki izdanci imaje 40 četina skupljeni u pramenove, dok su su na dugim izdancima četine pojedinačne i spiralno raspoređene. Fiziološku starost kedrovi dostižu za oko 30-40 godina. Cvata u jesen, muški cvatovi se pojavljivaje ko uspravne šišarke žute boje.

Prema klasifikaciji postoji libanski kedar, turski kedar, kiparski kedar i atlaski kedar

Foto: wikimedia/Reda Kerbush

Himalajski kedar

Himalajski kedar (cedrus deodorata) spada u najlipšu vrstu kedra koji se mož gajit i kod nas na zelenim površinama. Mož narast do 40m visine, a bogatstvo četina koje zadržava cile godine daje lipotu pune i lipe biljke.

Za razliku od ostali četinara himalajski kedar je izrazito gusta biljka koja je uvik bogata četinama od zemlje do samog vrva. Bogat je krupnim šišarkama koje se na biljki zadržavaje dvi godine. Koristi se u drvnoj industriji i ko likovita biljka.

Kedrovo ulje

Kedrovo ulje se dobija ladnim presovanjom kedrovi oraščića koji ispadaje iz šišarki. Ulje je bogato A, E, B i D vitaminima, 3 i 6 omega masnim kiselinama. Sadrži bakar,

magnezijum, silicijum, mangan, vanadijum, kalijum, fosfor, kalcijum, molibden, bor, kalaj, cink, titanijum.

Redovnim korišćenjom – uzimanjom jedne kašikice svaki dan – kedrovo ulje mož normalizovat rad nervnog sistema, ubrzat metabolizam.

Uljom se mogu mazat opekotine i rane. Dobro je za masažu posli kupke. Koristi se za salate, daje im poseban ukus, koristi se i za zakuske. Oraščići kedra su zdravo ukusni, pridstavljaje zanimljivu i zdravu grickalicu za mališane, a i odrasle. Mogu se ist sirovi i pečeni.

Libanski kedar

Drvo se koristi u drvoj industriji i ta izgradnju brodova, smola za mumifikaciju, a kora za ličenje lepre. Koristilo se ko pogonsko gorivo na železnici, pošto je jačeg kapaciteta od tradicionalnog hrasta.

Zapadni crveni kedar

Nosi naziv „Tree of life" el drvo života, pošto mož živit priko 800 godina. U Kanadi raste autohtono i poznat je po svojem antivirusnom, antibakterijskom i antifungicidnom dejstvu. Indijanci su ga koristili za ličenje i izradu totema.

Nalazišta predmeta u iskopinama stara su izmed 5 i 8 hiljada godina i to pokaziva na viševikovnu upotribu kod indijanski plemena. Ulje crvenog kedra ima toplu i drvenastu aromu.

Tekst pripravila:
Eva Kovač Pečkai

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT – ISHRANA I ULOGA DRUŠTVA

Potriban napor društva za zdraviju budućnost

Ishrana je jedan od osnovni - koji utiču na zdravlje i kvalitet života pojedinca, al i cilokupnog društva. Ona ne pridstavlja samo unos rane u organizam radi preživljavanja već i način na koji održavamo vitalnost, smanjivamo rizik od bolesti i unapređivamo svoje opšte stanje. Kroz istoriju, način ishrane se značajno minjo, prateć društveni razvoj, kulturu, religiju i ekonomske prilike. U modernom društvu, uloga zajednice u oblikovanju obrazaca ishrane postala je ključna, posebno zbog brzog napritka tehnologije i globalizacije koji oblikuju naše navike.

Kulturološki i društveni uticaji

Kulturni aspekti igraje značajnu ulogu u načinu na koji se pojedinci rane. U mnogim zajednicama, rana ima simboličko značenje, često povezana s religijom, ritualima i običajima. Na primer, određeni postovi u kršćanstvu, islamski ramazanski post, ko i razne vegetarijanske i veganske prakse povezane s hinduizmom, pridstavljaje važan dio identiteta ljudi u tim zajednicama. Ovi običaji ne samo da oblikuju način ishrane, već i učvršćivaje osićaj pripadnosti i solidarnosti unutar zajednice.

Ishrana nije samo privatna stvar – ona je oblik društvene interakcije i identiteta. Društveni događaji poput porodični okupljanja, vinčanja i praznika često uključivaje ranu koja ima posebno značenje za zajednicu. Na taj način, kroz tradiciju i običaje, društvo prinosi važne vridnosti i norme koje direktno utiču na izbor rane i stil života.

Edukacija o zdravoj ishrani

Uloga društva ogleda se i kroz obrazovni sistem i zdravstvene kampanje koje imaje za cilj da informišu građane o važnosti pravilne ishrane. Nažalost, mnogi pojedinci i dalje imaje ograničen pristup tačnim informacijama o ishrani, što mož dovest do loši prehrambeni navika i zdravstveni problema ko što su gojaznost, dijabetes i kardiovaskularne bolesti.

Programi edukacije o ishrani u škulama, ko i javne kampanje, ključni su za izgradnju svisti o značaju uravnotežene ishrane. Osnaživanje mladi da donose informisane odluke u vezi s ishranom pomaže da se smanji rizik od bolesti kasnije u životu i stvara temelje za zdraviju budućnost društva. Društvo igra važnu ulogu u podsticanju poljoprivridne proizvodnje koja se oslanja na lokalne resurse, što mož doprinet održivom razvoju i smanjenju ekološkog otiska.

Ekonomija i pristupačnost rane

Pristupačnost rane takođe u velikoj miri zavisi od društveni i ekonomski uslova. U mnogim zemljama, posebno u manje razvijenim oblastima, postoje ozbiljni problemi sa nesigurnošću rane. Ljudi često nemaje pristup kvalitetnim namirnicama zbog ekonomski ograničenja, što dovodi do povećanog unosa jeftine, procesuirane rane bogate šećerima i mastima. Društvo ima odgovornost da obezbedi jednak pristup zdravoj rani svim građanima, kroz podršku lokalnim proizvođačima i subvencionisanje cina zdravi namirnica.

Ivan Katančić
strukovni nutricionista - dijetetičar

Povećanje cina zdravi proizvoda i promocija brze rane u medijima stvara dodatne priprike za zdrave prehrambene izbore. Zbog tog se ističe potriba za društvenim angažovanjom i promovisanjem politike koja će omogućit svim građanima da imaje pristup friškim, kvalitetnim namirnicama. Jedan od mogući načina za rišavanje ovog problema jeste kroz podršku lokalnim poljoprivridnicima i jačanje inicijativa ko što su pece s organskim proizvodima.

Globalizacija i izazovi

Globalizacija je donela raznovrsnost u izboru rane, al i porast industrijske i procesuirane rane koja je pristupačna i jeftina. Ovaj trend dovo je do tog da tradicionalne dijete i način ishrane budu zaminjeni brzim i lako dostupnim obrocima koji često nisu nutritivno balansirani. Takođe, zapadnjački obrazac ishrane s visokim unosom šećera i masti ušo je u mnoge zemlje, povećavajuć stope gojaznosti i povezani zdravstveni problema.

Društvo, uključivajuć porodice, škule i zdravstvene organizacije, ima odgovornost istaknit važnost pravilnog izbora rane i spričit negativne poslidice loše ishrane. Zdravstveni radnici i stručnjaci za ishranu takođe igraje ključnu ulogu u podizanju svisti i kreiranju inicijativa koje promovišu povratak ka tradicionalnijim načinima ishrane, bogatim voćom, povrćom i integralnim žitaricama, koji pomažu u očuvanju zdravlja.

Napori za zdraviju budućnost

Potriban je zajednički napor na nivou cilog društva kako bi se postigla zdrava budućnost za sve građane. Ovo uključiva jačanje sistema obrazovanja i pružanje tačni informacija o ishrani, podršku lokalnoj proizvodnji rane, ko i politike koje omogućavaje široku dostupnost zdravi namirnica. Svaka zajednica ima svoj jedinstveni doprinos kroz kulturološke, ekonomske i socijalne strukture, a pravi napridak u oblasti zdravlja moguć je samo ako se svi nivoi društva ujedine u ovom cilju.

KRAJ TAKMIČARSKE KASAČKE SEZONE U SUBATICI

Uživali i konjari i publika

U organizaciji Konjičkog kluba Bačka u Subatici je održan osmi trkački dan, a ovo okupljanje bilo je i poslednje takmičarsko u ovoj sezoni.

Finiš uspišne sezone obilužen je kako to i dolikuje – tradicionalnom „Trkom varoši Subatice". Rič je o „maratonskoj" trki na 3.200 meteri, nastaloj po ideji **Zvonka Bogdana** još 1976. godine, a koja je ove godine obilužena trijumfom grla **Stan Gec A.T.** i vozača **Branka Skenderovića** koji su prikinili trogodišnju dominaciju tandema **Breno Laumar – Vladimir Pribić**. Nuz pomenutog Zvonka Bogdana, trofej pobidniku trke uručio je **Stevan Bakić**, gradonačelnik Subatice.

– Srićan sam, prvi put da sam osvojio ovu trku, nisam još u karijeri imo taku priliku. Vozio sam konja od svojeg najdražeg gazde i najdražeg čovika, pokojnog Tomislava Višnjića, i ne mož se to opisat ričima. Ako dodam da je idejni tvorac ove trke Zvonko Bogdan i moj učitelj u kasačkom sportu, onda je sve ovo nešto nevirovatno – pripovido je Branko Skenderović, nakon uspiha u „Trki varoši Subatice".

Finiš trke: Stan Gec AT i Breno Laumar u borbi za prvo misto

Zanimljiva je bila i trka „Šampionat Srbije za dvogoda grla", a trofej je pripo grlu **Interkonekšn** i vozaču **Novici Đorđeviću**.

– Utisci posli trke su sjajni, a moram kazat da smo se nadali pobidi, jer je grlo bolje od rivala. Lipo smo startovali, tako smo i vozili, na kraju se sve desilo kako smo planirali – bio je kratak nakon pobide Novica Đorđević, vozač pobidničkog grla.

Tokom ovog trkačkog dana pobide su zabilužila i grla Darsi SG (S. Grujić), Nora Keš (B. Nović), Estonija (B. Milodanović), Goldiva (B. Kečenović), Rodiva (D. Katanić), No Fir Of'Em (B. Kečenović) i Urari (D. Katanić).

– Sve je u sezoni bilo urađeno po planu, imali smo zaista lipe trke ove godine. Trudimo se zadovoljit takmičare i publike, da sve to bude na najvećem nivou kojeg možmo pružit. Trudimo se svake godine štogod uradit, na početku sezone smo radili stazu, dok prateći radova uvik ima. Hipodrom je velik i bilo šta krene da se radi, traži značajne investicije – ističe **Miodrag Zagorac**, pridsidnik Konjičkog kluba Bačka, pa se još jedared osvrće na sezonu kroz takmičarske rezultate:

– Imali smo, izmed ostalog, rekord na trkama povodom „Dužijance", pa je sad najbolje istrčano vrime ostvareno u Subatici – 1:12,5 min/km. Ponosni smo na to, a taki rezultat dođe i nama ko nika lipa nagrada za sve ono što radimo.

Poslidnje okupljanje u organizaciji Konjičkog kluba Bačka održano je 2. novembra, a bio je to revijalni trkački dan koji je proteko u znaku druženja i nastupa vozača-amatera.

N. S.

REZULTATI TRKA U SUBATICI

Prva kasačka trka: Darsi SG (S. Grujić) 1:21,6, Don Vito LM (D. Katanić) 1:21,7, Ema D (B. Mukić) 1:21,9, Ivan RV (J. Popin) 1:24,2, druga kasačka trka: Nora Keš (B. Nović) 1:21,1, Elvis BBM (B. Kečenović) 1:21,3, Fantasik Boj (M. Oračić) 1:21,5, Paris (K. Kopas) 1:21,7, treća kasačka trka, Memorijal „Ljubomir Dulić": Estonija (B. Milodanović) 1:20,4, Azim Bird (B. Nović) 1:21,0, Al In D Gejm (M. Simin) 1:20,6, Indigo DB (D. Blažin) 1:22,3, četvrta kasačka trka: Goldiva (B. Kečenović) 1:18,1, Salvador (B. Mukić) 1:18,2, Mitro (Z. Petrović) 1:18,3, Todejajvin Luks (A. Anđal) 1:18,6, peta kasačka trka: Rodiva (D. Katanić) 1:17,7, Ajron Kanf (A. Vereb) 1:18,1, Semi Dejvis AT (B. Kečenović) 1:19,2, Laver Darling (S. Sič) 1:19,4, šesta kasačka trka, Memorijal „Ivan Stipančević": No Fir Of Em (B. Kečenović) 1:16,8, Armani B (B. Nović) 1:17,1, Paladino (M. Gajić) 1:17,6, Morena Lobel (L. Balažević) 1:18,7, sedma kasačka trka, „Šampionat Srbije za dvogoda grla": Interkonekšn (N. Đorđević) 1:20,1, Voltižer (B. Nović) 1:20,3, Imoka AT (A. Bogdanović) 1:21,4, Ad Astra (J. Ostojić) 1:22,0, osma kasačka trka, „Trka grada Subotice": Stan Gez AT (B. Skenderović) 1:19,2, Breno Laumar (V. Pribić) 1:19,0, Igor de Vri (S. Sič) 1:19,8, Bondo Džet (B. Mukić) 1:19,4, deveta kasačka trka: Urari (D. Katanić) 1:17,0, Igi de Sajan (P. Knekt) 1:17,7, Aragorn (V. Pribić) 1:17,9, Duena P (S. P. Tukuljac) 1:18,4.

U Bajmaku „Bal za Svetu Katu”

Bunjevački kulturni centar „Bajmak” će i ove godine organizovat jedan od svoji pripoznatljivi programa – „Bal za Svetu Katu”.

Ovogodišnji program biće održan u subatu, 23. novembra, u prostorijama Kulturno-prosvitnog društva „Jedinstvo-Egyseg”, a početak je zakazan za 19 sati.

Ko i obično, domaćini su pripravili prigodan program, večeru – pivčiji paprikaš, bogatu tombolu, dok će goste zabavljat „Biž bend”, a sve Kate, Katarina, Katice, Kaće... dobiće prigodan poklon.

Ulaznice se mogu do nabavit od 10. novembra kod Kate Kumer (065/540-63-299), Katice Peić (063/767-3-008) i Ivana Lazića (069/444-18-06). **N. S.**

Horoskop za novembar

Poso: Odgađanjom rišenja nećete sebi učinit uslugu, jel sve će to ponovo doć na red sa komplikacijama koje neće bit lako rišit. Potrudite se u takoj situaciji razumno sačinit prioritete.
Ljubav: Dijalog koji se nadate da će bit uspostavljen ne dešava se, jel druga strana ima primedbe koje vi ne uvažavate.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Vodite više bitaka u isto vrime i to vam se sveti, jel niste sasvim razjasnili sa sobom koja vam je od nji prvi prioritet. Daljim razvojom situacije moraćete donet odluke do koji pobida vam je najviše stalo.
Ljubav: Poredite voljenu osobu sa ljudima za koje ona ne želi čut, izbigavajte slične situacije da bi vam veza potrajala.
Zdravlje: Česti poremećaj sna.

Poso: Velik podsticaj imaćete od okruženja, al ne računajte da će vam samo to odradit poso koji čeka isključivo na vas. U tom pogledu moraćete pokazat osobine koje vam drugi ne mogu poklonit.
Ljubav: Ne odvajate dovoljno trenutaka pažnje za voljenu osobu što vam vezu čini haotičnom i naginje je ka ozbiljnoj krizi.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Dobri potezi koje povlačite nisu samo poslidica promišljenosti već i iskustva koje vam divani šta i kako. Bićete u priliki na temelju ti odluka gradit dalje jedan novi period koji će obilužit prosperitet.
Ljubav: Nemate običaj uslovljavat svoju pažnju, al će vam se u ovom periodu činit da ste često priviše popuštljivi.
Zdravlje: Izbigavajte slanu i masnu ranu.

Poso: Kritičan period prid vama biće ujedno i dobra prilika da sagledate svoje potencijale u situacijama di se oni najbolje reflektuju. U ovom periodu možete naučit dosta o sebi što će vam višestruko bit korisno za kasnije.
Ljubav: Vodite računa da ne dođete u situaciju u kojoj bi mogli bit primorani branit stavove koje ste smatrali osnovom svoje ličnosti. Trzavice u vezi mogle bi se intenzivirat ako ne budete taktični.
Zdravlje: Povedite računa o zdravlju očivi.

Poso: Morate donet odluke koje će vam otvorit vrata ka uspihu, što iz pozicije u kojoj ste neće bit mali izazov. Baš zbog tog, ne smite olako svatit period prid vama, jel ima potencijal ostavit dubok trag.
Ljubav: Priokrenit nike zablude u jasno svatanje nije uvik lako, konstruktivan odnos s partnerom prominiće to.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Odluke ćete morat donosit brže neg što ste mislili, a ta činjenica će vam dosta smetat u planiranju.
Ljubav: Morate nać način izgladit nesporazume koji vam kvare harmonični odnos u vezi.
Zdravlje: Izbalansirano se ranite.

Poso: Vodite računa konkurenciju ostavit u oblaku prašine iza vas, al nije uvik tako lako bit prvi, jel i druge pokreće motivacija nalik vašoj. Mudrije bi bilo da med takima tražite istomišljenike.
Ljubav: Podnosite i više neg što bi tribali, jel od ranije vučete određen osićaj krivice, što vam samo po sebi neće rišit sporove.
Zdravlje: Čuvajte se povrida.

Poso: Kad bi sve vaše zamisli mogle bit ostvarene, virovatno bi se našla još po koja nova. Ovo nije loša osobina, ako su vam potencijali na najviše mogućem nivou, ko i sama realizacija isti.
Ljubav: Virujete da će vrime prominit nike stvari u vezi, al zamrznuti konflikt vas opominje da je inicijativa ključ za vašu bravu.
Zdravlje: Izbigavajte nervozu i stres.

Poso: Velik ste entuzijasta i virujete u uspih, al se isto tako ne zalećete na sve što vam se obeća, već pragmatično ispitivate tačnost iznetog. Ovo će vam u velikoj miri pojednostavit život u periodu s dosta lažni obećanja.
Ljubav: Trudite se da voljenoj osobi pokažete kako je situacija idealna za štogod ozbiljnije, al reakcije s druge strane vas ne ubeđivaje da je zaista tako.
Zdravlje: Problemi s pritiskom.

Poso: Mučite se i priviše s ljudima koji vam se pridstavljaje ko pomoć, a u stvari vas koče u onom što znate dobro radit i sami. Postarajte se da taki situacija bude što manje, jel čeka vas povoljan period.
Ljubav: Ne poredite tuđe uspihe s vašim, jel za to je potribno dvoje, osim tog nema svako istu polaznu osnovu.
Zdravlje: Ne naprežite se priko potribe, problemi s mišićima.

Poso: Vodite više poslova u isto vrime i to vas košta kad su u pitanju rezultati, prioriteti bi vam - bit ono što možete uradit do kraja, brez podrške i brez pomoći. Sve ostalo biće polovičan uspih.
Ljubav: Želite miran život u dvoje, a to je moguće jedino ako ste sami, kad-tad doće do razmimoilaženja u mišljenju.
Zdravlje: Nagli gubitak kilograma. **I. V.**

Niga ruža u jesenskom i zimskom periodu

Ruža je simbol lipote i elegancije u mnogim baščama, al kako bi ove prilipe biljke preživile zimu i nastavile cvatat i slideće godine, važno je pripravit ji za ladnije misece. Jesen i zima su periodi mirovanja za ruže, tokom koji je potribno pažljivo planirat određene mire zaštite, orizivanja i prihranjivanja.

foto: wikimedia/Pralee

Pripravljanje u kasnu jesen

Kad temperature počnu padat, ruže prilaze u period mirovanja. Idealno vrime za pripravljanje je u kasnu jesen, kad dnevne temperature postanu niske, al prija neg što se jave ozbiljni mrazovi.

Smanjivanje zalivanja: u jesen, kad nastupi opadanje dnevni temperatura, triba postepeno smanjivat zalivanje. Priviše vode može uzrokovat truljenje korena u periodu mirovanja.

Prihrana: tokom proleća i lita, ruže se često prihranjuju azotom kako bi što bolje rasle i cvatale, al u jesen je bolje koristit đubrivo bogato fosforom i kalijumom, jel ove supstance jačaje korenov sistem i pomažu biljki da se pripravi za zimu.

Orizivanje ruža

Orizivanje ruža u jesen je ključno za zdrav rast ruža i spričavanje bolesti.

Osnovno orizivanje: u jesen, kad ruža završi sa cvatanjom, triba uklonit sve suve, bolesne el oštećene grane. Ovo se obično radi krajom oktobra el početkom novembra, u zavisnosti od klimatski uslova.

Skraćivanje grana: priporučiva se da se grane skrate na visinu od oko 30-45 cm. Ovo smanjiva rizik od oštećenja tokom zimski vitrova i snižni padavina.

Zaštita od niski temperatura

Ladnoća mož oštetit i čak uništit ruže, posebno mlade el oslabljene biljke.

Malčiranje: na zemlju oko korena mož se dodat sloj malča od drveta, slame el borove kore debljine 10-15 cm. Malč pomaže u očuvanju toplote oko korena i spričava direktne udare mraza.

Zemljani nasip: za dodatnu zaštitu, priporučiva se pravljenje niskog zemljanog nasipa (visine 15-20 cm) oko korena biljke. Ovaj sloj zemlje čuva toplotu i spričava oštećenja od mraza.

Pokrivanje ruža u regionima sa ladnijom klimom

U oblastima di su zime izuzetno ladne, moguće je koristit dodatne mire zaštite.

Platno el specijalna vrtna zaštitna folija: ako se očekivaje temperature ispod -10°C, priporučiva se pokrivanje ruža specijalnim vrtnim platnom el folijom koja omogućava provitravanje, al spričava prikomirno smrzavanje.

Zaštitni okviri: postavljanje okvira oko biljaka, koji su ispunjeni slamom el suvom travom, stvara izolaciju i dodatno čuva ruže od niski temperatura.

Kontrola bolesti i štetočina

Tokom jeseni, važno je prigledat biljke na prisustvo štetočina i simptoma koji ukazivaje na prisustvo bolesti.

Uklanjanje lišća: sve listove sa biljke i one koji su pali na tlo triba ukloniti kako bi se spričilo širenje bolesti i štetočina. Ovo je važno, jel mnoge gljivične bolesti mogu preživit na opalom biljnom materijalu tokom zime.

Tretman fungicidom: U ladnijim misecima mož se izvršit tretman blagim fungicidom kako bi se spričile gljivične infekcije, koje su česte u uslovima visoke vlage i niski temperatura.

Zimsko mirovanje i pripravljanje u proliće

Tokom zime, ruže bi tribalo ostaviti nek miruju. Kad prođe opasnost od mraza u proliće, uklanjaje se zaštitni materijali poput malča i nasipa.

Povlačenje malča: kad prođe poslidnji mraz, pažljivo ukloniti sloj malča i proverit biljke.

Pripravljanje za nov ciklus vegetacije: posli zime, ruže triba očistit, obrizat dodatno di je potribno i prihranit kako bi se podstako nov rast i cvatanje.

Iz svega navedenog vidimo da su jesen i zima ključni periodi za nigu ruža jel pravilno pripravljanje za ladnije misece mož u velikoj miri pomoć da biljka bude zdrava i spremna za nov ciklus rasta na proliće. Sa odgovarajućim orizivanjom, zaštitom korena i pravovrimenim tretmanom protiv bolesti, ruže će brez problema prezimit i nagradit vas bogatim cvatanjom u narednoj sezoni.

Nikola Ostrogonac dipl.inž
Savitodavac PSSS Subatica

OPREMLJENI ZA

POLJOPRIVREDU BUDUĆNOSTI

OPREMLJENI SU NAPREDNIM NAVIGACIONIM SISTEMIMA, ISOBUS KONEKCIJOM I REŠENJIMA ZA PRECIZNU POLJOPRIVREDU, KAKO BISTE BILI JOŠ KONKURENTNIJI U SVETU POLJOPRIVREDE. TADA STE SPREMNI I ZA VARIJABILNU TEHNOLOGIJU, ĐUBRENJA, PRSKANJA I SETVE. UZ STALNU KONEKCIJU VAŠ TRAKTOR JE UVEK AŽURIRAN.

JOHN DEERE

NOTHING RUNS LIKE A DEERE

KITE d.o.o.

KITE DOO Novi Sad
Međunarodni put 162A
21233 Čenej, Novi Sad
Tel.: 021 400 525
E-mail: office@kitedoo.rs
fb.com/kitedoo
www.kitedoo.rs
www.deere.rs

"JOHN DEERE TRAKTORI SU DUGOROČNO ULAGANJE KOJE VAM TOKOM VREMENA DONOSI DOBIT, A I ZADRŽAVAJU VEĆU PREPRODAJNU VREDNOST"

Na Sajmu knjiga u Beogradu se pridstavila i bunjevačka zajednica